

Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inzeratni oddelki: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 - Telefon št. 31-23, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Račun: na Ljubljansko pošto pri poštovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti Conti Post No 11-3118
IZKljučno zastopstvo za delo v Kri Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina za leto 1942: 1000 Lir -
za inozemstvo pa Lir 22.800
Uredništvo:
Ljubljana, Puccinijeva ulica št. 5, telefon št. 31-22, 31-23, 31-24.
Rokopisi se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ad estero:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Vkorakanje italijanskih in nemških čet v nezasedeno Francijo

RIM. Istočasno s premikanjem nemških čet so edinice italijanskih čet davi vkorakale na zemlje nezasedene Francije. (Stefani.)

Brillanti rezultati dei nostri aerosiluranti Un incrociatore nemico colato a picco, un altro danneggiato - Unità da guerra e mercantili centrate - L'aeroporto di Algeri bombardato Gravi perdite nemiche in velivoli

Il Comando Supremo delle Forze Armate comunica in data di 11 novembre il seguente bollettino di guerra n. 509:
Sul fronte egiziano sono continuati i preordinati movimenti delle truppe italiane e germaniche che in favorevoli centri hanno distrutto una decina di mezzi blindati. L'aviazione dell'Asse ha svolto intensa attività ed abbattuto quattro velivoli britannici.
Nel periodo compreso fra il 5 e il 10 novembre, in base anche a segnalazioni tardivamente pervenute, l'arma aerea nemica ha in totale perduto in combattimenti avvenuti nel cielo dell'Africa settentrionale, 27 apparecchi.

Squadriglie di nostri aerosiluranti hanno condotto rinnovati attacchi contro le formazioni navali anglo-americane nelle acque algerine; un incrociatore nemico raggiunto e squarciato da tre siluri rapidamente è colato a picco; un altro è stato danneggiato; un piroscafo di 15.000 mila tonnellate, pure colpito, è stato visto sbandare ed è da ritenersi affondato.
Numerose altre unità da guerra e mercantili risultano centrate dagli aviatori tedeschi che in duelli con la caccia avversaria abbatterono un »Hurricane».

Una nostra formazione ha attaccato e bombardato con grande successo l'aeroporto di Algeri sul quale sono divampati vasti incendi.

di Algeri sul quale sono divampati vasti incendi.

Nel pomeriggio di ieri un velivolo nemico, raggiunto dal tiro contraereo, si incendiava nel cielo di Augusta e precipitava nei pressi della penisola di Magnisi; uno dei componenti dell'equipaggio lanciandosi col paracadute veniva catturato.

Un velivolo nemico tipo »Spitefire» è stato abbattuto dalla nostra caccia ed è precipitato in fiamme presso l'isola Sapientsa al sud di Navarrino.

Aerei britannici hanno compiuto la notte scorsa una nuova incursione nella regione periferica di Cagliari, causando qualche danno e ferendo alcuni civili.

Ob rojstnem dnevu Nj. Vel. Kralja in Cesarja

Ljubljana, 11. nov.
Italija praznuje danes rojstni dan Nj. Vel. Kralja in Cesarja. Ta slavnostni dan je našel poglavarja Italije v prvih vrstah sinov Domovine, ki hočejo vestno in hrabro vršiti osnovno dolžnost: služiti z vsemi silami Domovini v orožju.

Ta dan je združil okoli vzvišene osebe Vladarjeve vsa italijanska srca in vsi italijanski domoljubi gledajo na svojega Vladarja, ki je dajal in daje vedno svetel primer plemenitega domoljuba, junaštva in požrtvovalnosti. Vsa Italija je danes združena s svojim Kraljem v neomajni veri v dokončno zmago pravične stvari. Kralj in Cesar Viktor Emanuel III. je v razdobju svoje dolge vladavine sodeloval dvig Italije, sodeloval pri tem velikem delu in njegova življenjska pot je neprekinjen niz borbe, junaštva in uspehov.

Lik Kralja in Cesarja je italijanskemu narodu že štiri desetletja znak za trajni napredek in neprestani dvig Italije. On verno čuva slavno dediščino in njegova življenjska doba je doba izrednih uspehov na političnem, vojaškem in družbenem polju. Vladarjeva izredna dalekovidnost je omogočila popoln uspeh velike Revolucije, njegova modrost je omogočila dogodke, ki so iz temelja izpremenili lice Države.

Z zaupanjem zre ves narod svojega

Vladarja, pripravljen, da premaga vse trpljenje in odbije vse sovražne prizadevanje, naperjeno proti sili Italije. Vladar in njegov vzvišeni Dom, Littorio in Narod tvorijo danes neomajno celoto, ob kateri se mora razbiti vsak sovražni napad. Na današnji dan hite k svojemu Vladarju pobožni misli vseh vojakov z bojne fronte in s fronte dela ter si prisegajo trdno vero, da bo Italija pod praporom Savojske hiše in pod liktorskim znamenjem dosegla nezgodno končno zmago.

Seja španske vlade

Madrid, 11. nov. s. Španska vlada se je večeraj pod predsedstvom generala Franca sestala na sejo, ki se je končala pozno zvečer. Odobrem so bili številni ukrepi upravnega značaja.

Prodiranje na Kavkazu

Berlin, 11. nov. d. Na južnem delu vzhodne fronte se nadaljujejo nemške operacije navzlec neugodnim vremenim okoliščinam. Na zapadnem Kavkazu so ti oddelki kljub deževju in snežnim metežem v borbi s sovjetskimi četami zasedli več novih strateško važnih postojank. Tudi na bojišču ob Tereku se nadaljujejo borbe v snežnem metežu in so nemški oddelki nadalje napredovali ter prizadeli sovražnika hude izgube.

Nadaljnji uspešni napadi na ameriško brodograd

Nemška in italijanska lovka letala so v času od 5. do 10. novembra v letalskih bitkah proti močnim letalskim skupinam sestrelila 27 letal.
Nemške in italijanske letalske sile so se nadalje napadale ameriško-britansko izkrcavalno brodogradje ob obali francoske Sevrne Afrike. Ena nosilka letal in ena velika trgovska ladja sta bili zadeti z bombami. Bojna letala so sestrelila 3 sovražne lovce.
Ponoči 10. novembra so nemški brzi čolni napadli sovražni konvoj ob vzhodni anglijski obali in so potopili v sridi borbi s spremljalno rušilci 4 sovražne ladje s skupno 10.000 tonami. Dve nadaljnji ladji in ena spremljalna ladja so bile zadete s torpedi. Vsi brzi čolni so se vrnili v svoja oporišča. En brzi čoln, ki je bil poškodovan s torpedom, je bil priveden v nemško oporišče.
Ob obalah zasedenega zapadnega ozemlja so bili sestreljeni 4 sovražni bombniki.
Na severnem Atlantiku je nemška podmornica zadela s torpedom oklopno razreda »Queen Elizabeth». Opažena je bila močna eksplozija.

Borba za Stalingrad

Berlin, 10. nov. O bitki pri Stalingradu piše danes neki vojni poročevalec agencije D. a. D. naslednje:
Sedaj se še ne more presoditi vsa važnost te bitke, ki je imela toliko tragičnih in dramatičnih preokretov, ki je zahtevala toliko žrtve in toliko smelnih podvigov. To je borba, pravi dopisnik, ki zahteva vsak dan najvišjega napora sil, vendar se ne more določiti, koliko dni bo moralo še preteči pred zasedbo, kajti med obema frontama so še različne možnosti. V Stalingradu se za zmago ali za poraz ne bojujejo samo nemške in sovjetske čete in ni samo orožje, ki naj odloči usodo bitke. Čim bolj se borba vleče, tem bolj se pojavlja ideološki simbol borbe med narodnim socializmom in boljševizmom.

Odločilni vojni napadalec postavlja nasprotnik takisto odločno voljo do odpora in obrambe. V nekoliko točkah obrežja Volge, ki jih še vedno drže boljševiki, boji nikakor ne ponehavajo. Boljševiki vsako noč prihajajo z nasprotnega brega ter mečejo vedno nove čete v pogubo. Nemška pehota se mora bojevati s peklensko zasedo in zahrbtnostjo. Tako si Nemci niso znali razložiti, kako da v velikih paviljonih tovarne Džerdzinskega še mnogo časa potem, ko je bila osvojenina in očiščena sovražnika, prihajajo na dan zmeraj novi sovražni oddelki, ki so se skrivali v najbolj presenetljivih zakotjih ter vedno znova obnavljajo borbo. Naposled je bilo dognano, da so se pod paviljoni raztezali kilometre in kilometre dolgi podzemeljski hodniki, zvezani s sovjetskimi postojankami. Zato je bilo treba borbo prenesti pod zemljo in trajalo je precej časa, preden je bil sovjetski odpor popolnoma ukročen.
Boljševiki se poslužujejo, pravi dopisnik, tudi te zvečke, da se ponoči v majhnih skupinah dveh do treh oseb pretihotapijo preko nemških črt. Včasih dosega te pretihotapljene site cele bataljone. Ti vojaki imajo velike vreče, napolnjene z živil in municijo za nekoliko dni. V temni noči se vgnezdijo v granatnih lijakih, v jamah, v kanalih ter zahrbitno s satansko zlobno napadajo nemške oddelke. Pri tem si izmišljajo vedno nove zvečke ter tako silijo nasprotnika k največji pasjivnosti. Kdo je še kdaj videl, pravi posebni poročevalec, da se sovražni vojaki skrivajo v dimnikih in streljajo skozi luknje, ki so jih izvrtali v opeki. (Il Piccolo)

Odlični uspehi naših torpednih letal Ena sovražna križarka potopljena, neka druga poškodovana - Vojne in trgovske edinice pogodene - Alžirsko letališče bombardirano - Hude sovražne letalske izgube

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 11. novembra 899. vojno poročilo:

Na egiptovskem bojišču so se nadaljevala po načrtu premikanja italijanskih in nemških čet, ki so v ugodnih spopadih uničili kakih 19 oklepnih vozil.

Osnovno letališče se je živahno udeleževalo in je sestrelilo 4 britanska letala.

V dobi med 5 in 10. novembrom je sovražna letalska sila, deloma tudi na osnovi kasnejše uspešne apozoril, izgubila v celoti v letalskih spopadih v zraku nad severno Afriko 27 letal.

Eskaadre naših torpednih letal so ponovno napadale anglo-ameriške formacije v alžirskih vodah. Ena sovražna križarka, ki so jo zadeli v nosni trije torpedi, se je naglo potopila. Neka druga križarka je bila poškodovana; 15.000 tonski parnik, ki je bil prav tako zadet, pa so videli, kako se je nagnil, in ga je smatrati za potopljenega.

Nestete nadaljnje boje in trgovske edinice so pogodili nemški letalci, ki so v dvo-bojih s sovražnimi lovci sestrelili eno letalo tipa »Hurricane».

Naša letalska skupina je napadla in z velikim uspehom bombardirala letališče v Alžiru, na katerem so izbruhnili obsežni požari.

Večraj popoldne je protiletalsko topništvo pogodilo nad Augusto sovražno letalo, ki se je vnelo in strmoglavilo v bližini polotoka Magnisi; en član posadke, ki se je vrgl s padalom proti zemlji, je bil zajet.

Naši lovci so sestrelili sovražno letalo tipa »Spitefire», ki je strmoglavilo v pla-

menih pri otoku Sapientsa južno od Navarrina.

Britanska letala so preteklo noč izvršila nov napad na okoliško področje Cagliariarja in pri tem povzročila nekaj škode ter ranila nekaj civilnih oseb.

Koncentracija osovinskih sil na egiptovski fronti

Berlin, 11. nov. d. Razpravljajoč o razvoju vojaškega položaja na bojišču v zapadnem Egiptu naglašajo v nemških vojaških krogih, da je treba pričakovati, da se bo v kratkem zelo okrepljen odpor nemških in italijanskih sil, zlasti sedaj, ko je maršal Rommel potegnil bojno črto tako, da so se znatno skrajšale nemške in italijanske oskrbovalne zveze v zaledju, medtem ko so se obenem sovražnikova oskrbovalna pota podaljšala. Vse sile nemškega in italijanskega oklopnega orožja, ki so bile prej razširjene na širokem področju med Tobrukom in samo fronto, so se sedaj lahko koncentrirale ter predstavljajo novo hudo nevarnost za britansko napredovanje.

Buenos Aires, 10. nov. s. Ameriški mornariški minister Knox je izjavil, da zmaga nad Rommlom še ni gotova in da je sovražnik izredno spreten. Obstoji še vedno možnost, da bi Rommel dobil pomoč in da bi se bitka spremenila v dolgočasno borbo. Zato je bedasto pisati o zmagi, dokler še ni dosežena.

Poročilo Eksk. Galbiatija poveljnikom legij

Rim, 10. nov. s. Davi je šef glavnega stana Milice imel v vsučiljšem mestu poročilo 156 poveljnikom legij na nacionalnem ozemlju v navzočnosti poveljnikov con, poveljnikov protiletalskega topništva Milice, pomorske, vsučilške in obmejne Milice, zveznih oficirjev ter višjih oficirjev splošnega poveljstva. Zaključne faze njegovega poročila sta se udeležila tudi tajnik Stranke in državni podtajnik v notranjem ministrstvu, Poveljniki legij, ki so se vsi že borili in od katerih so mnogi tudi ranjeni, so obširno poročali o uspešni organizaciji legionarskih formacij, poudarjajoč, da preveča oborožena Črna straja na začetku tretjega desetletja režima bolj ko kdaj prej ona vera, ki jih je zbrala pod liktorskimi znaki v eni sami železni volji do borbe.

janske oskrbovalne zveze v zaledju, medtem ko so se obenem sovražnikova oskrbovalna pota podaljšala. Vse sile nemškega in italijanskega oklopnega orožja, ki so bile prej razširjene na širokem področju med Tobrukom in samo fronto, so se sedaj lahko koncentrirale ter predstavljajo novo hudo nevarnost za britansko napredovanje.

Buenos Aires, 10. nov. s. Ameriški mornariški minister Knox je izjavil, da zmaga nad Rommlom še ni gotova in da je sovražnik izredno spreten. Obstoji še vedno možnost, da bi Rommel dobil pomoč in da bi se bitka spremenila v dolgočasno borbo. Zato je bedasto pisati o zmagi, dokler še ni dosežena.

Poročilo Eksk. Galbiatija poveljnikom legij

General Galbiati, ki je navzočim priporočil, naj povečajo svojo podporo družnam onih tovarišev, ki na vseh bojiščih izkazujejo svojega bojnega duha Milice, je nato obrazložil politično-vojaški položaj in dal smernice za izvedbo prostovoljne uvrstitve mladih sil in nadaljnjo okrepitev legij. Poročilo, ki se je razvijalo v ozračju navdušenega tovarštva, se je zaključilo s soglasnim vzklikom legionarske ljubezni: Duce!

Popoldne so se udeleženci podali na Razstavo Revolucije, kjer jih je sprejel podtajnik Stranke Ravasio in kjer so poveljniki Milice s pobožno zbranostjo občudovali spomine na velike žrtve in junaštva, pri katerih so sami sodelovali in ki jih kažejo v isti vdanosti tudi na bojiščih, kjer se bore, da bi ustvarili veliko bodočnost italijanskemu narodu.

Hitlerjev proglas Francozom Povelje nemški vojski, naj takoj vkoraka v nezasedeni del Francije

Berlin, 11. okt. d. Državni kancelar je izdal danes naslednji proglas:
Francuzi! Častniki in vojski francoske oborožene sile! Dne 3. septembra 1.1939 je angleška vlada brez vzroka in brez vsakega poudara napovedala Nemčiji vojno. Žal se je takrat tem zasnovalcem vojne posrečilo, da so pregovorili tudi francosko vlado, da se je priključila tej vojni napovedi Anglije. Za Nemčijo je pomenilo to nerazumljivo izzivanje. Nemška vlada ni od Francije nikesar zahtevala in ni imela nasproti Franciji nobenih zahtev. Nemški narod, ki je moral nastopiti proti Angliji, ni gojil nobenega sovraštva proti Franciji. Zaradi te vojne je prišlo nad nestete rodbine obeh narodov mnogo gorja in nesreče.

Po polomu francosko-angleškega sodelovanja in po porazu angleške vojske pri Dunkerqu je Francija zaprosila za dovolitev premirja. Nemška vlada je pristala nanj, morala pa se skrbeti za to, da bi pozneje ne nastale nove vojne nevarnosti na tem področju.

Nemčija ni imela namena, da bi Francijo ponizala ali uničila ali razdejala njen svetovni imperij, temveč je hotela nasproti v poznejšem premisljenem miru doseči oziroma medsebojnega sporazuma. Odtlej je Anglija in posledje tudi Amerika skušala zmerom znova dobiti oporo na francoskem ozemlju, da bi lahko vojno nadaljevali na tujih tleh. Zadnje dni sta izvedli podoben poskus z roparskim napadom na zapadne in severne afriške dežele, da bi lažje nadaljevali morebitno prodiranje na francosko ozemlje. V zvezi z 24 urah je bila nemška vlada obveščena, da bi se te operacije imele razširiti tudi z zasedbo Korzike in z napadom na južno francosko obalo.
Zaradi tega sem se odločil, da sem dal

nemški oboroženi sili povelje za takojšnjo zasedbo nezasedenega dela Francije z istoznačnim zagotovilom, da bo nemška oborožena sila vkorakala v te kraje kot prijateljica francoskega naroda. V tem pogledu je dobila nemška vojska vsa potrebna navodila za nadaljnje postopanje v zasedenih krajih. Francoska vlada bo lahko tudi v bodoče opravljala vse svoje zakonite posle, tako da bo francoski narod čim manj čutil obremenitve tega izrednega ukrepa.
Ob koncu poudarja državni kancelar v svojem proglasu, da je prepričan, da bo francoski narod globoko doumel veliki pomen te njegove odločitve in ne bo nikjer oviral težke naloge nemškega vojaka. Prav gotovo pa se bodo marsikje zglasili tudi mnogi Francozi, ki bodo pripravljeni skupno z nemškim vojaštvom nastopiti v skupni obrambi za meje Francije proti zagrizenemu sovražniku, ki je tudi Francoze več kakor 300 let samo ropal in izkoriščal ob vsaki priložnosti.

Nemške čete prekoračile demarkacijsko črto

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 11. nov. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:
Nemške čete so 11. novembra zgodaj zjutraj z zasedenega francoskega ozemlja prekoračile demarkacijsko črto proti nezasedeni Franciji v obrambo pričakovane ameriško-britanskega izkrcanja v južni Franciji. Pokreti potekajo po načrtu.

Prekinjeni diplomatski odnosi

Vichy, 11. nov. s. Objavljajo, da sta vlade republik Haiti in Kube prekinili diplomatske odnose s Francoze.

Vichy, 11. nov. s. Doznavajo se, da so člani ameriškega veleposlaništva in ameriški novinarji odpotovali v Lurd, kjer bodo počakali na odhod v Pertignan.

Nadaljnji uspešni napadi na ameriško brodograd

Nosilka letal in velika trgovska ladja zadeti z bombami - Izzalovljeni sovjetski protinapadi na vzhodni fronti

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 11. nov. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:
Na zapadnem Kavkazu in ob Tereku je bilo več sovražnikovih napadov odbitih v ogorčenih borbah. Utrjene sovražne postojanke so bile razbite s topniškim ognjem.

V Stalingradu živahno udeleževanje napadalnih oddelkov.

Na fronti ob Donu so rumunske čete odbile sovražnikove napade. Bojni letalci so z uspehom posegli v borbe na kopnem. Madžarske čete so preprečile sovjetski poskus prekoračenja reke.
V srednjem in severnem odtoku vzhodne fronte so bile izvedene lastne napadalne operacije in je bilo odbitih nekaj sovražnikovih sunkov. Bojna in strmo-glavna letala so nadaljevala napade proti utrjenim postojankam in železniškim napravam.
Na egiptovskem bojišču so nemške in italijanske čete nadaljevale svoje nameravane pokrete, pri čemer je bilo v uspešnih borbah uničenih 12 sovražnih oklopnih vozil. Angleško letalstvo je izgubilo 4 letala.

Francoski odpor v Afriki

Maršal Petain prevzel vrhovno poveljstvo nad francoskimi oboroženimi silami

Rim, 11. nov. »Maršal Petain je prevzel neposredno poveljstvo nad vojsko, mornarico in letalstvom. Vichyjska vlada je obvestila francosko javnost o tem z naslednjim sporočilom maršala Petaina:

»Y odsotnosti admirala Darlan prevzamam od danes naprej vrhovno poveljstvo nad mornarico, vojsko in letalstvom. V trenutku ne morem dati drugega navodila kakor to: Vsako naj izpolnjuje svojo dolžnost, discipliniranost, v redu in miru.»

Francoskim admiralom in generalom, ki so v severni Afriki, je Petain poslal naslednje sporočilo: »Dal sem nalogo za odpor proti napadalu, Ponavljam dani naloge. Kakor znano, vodi odpor v Maroku general Nogués po naročilu v Alžiru, kjer se odpor tudi nadaljuje zlasti v področju Orana. Kakor znano, sta se Darlan in general Juin napotila v Alžir takoj ob začetku ameriškega podjetja ter sta vodila odpor v tem mestu, ki pa je kmalu nato prenehal. Admiral Darlan je sedaj še vedno v Alžiru in angleškoameriška poročila ga hočejo označiti kot »gost« ameriškega poveljstva in ne kot ujetnika. Razen tega se je zvedelo, da je general Chatel lahko prispel iz Vichyja v Constantine, kjer je prevzel upravno oblast nad Alžircom.»

Za oceno položaja je važna okoliščina, da je odpor enot francoskega brodograja, ki je bilo doslej pod oblastjo Darlana, tako v Alžiru kakor v Maroku zelo hud in živahen. V ravnici je moral tudi general Eisenhower, poveljnik angleškoameriških izkrcanih sil, z obžalovanjem priznati učinkovitost francoskega odpora ne glede na to, da je v svojih prejšnjih izjavah zaradi голе propagande trdil, da ni naletel nikjer na kak resnejši odpor s strani Francozov.

Pariz, 10. nov. »Poslanik De Brinon, odposlanec francoske vlade v zasedeni Franciji, je sprejel predstavnike francoskega in inozemskega tiska ter priporočal francoskemu prebivalstvu zaupanje in mir. Prevzem vrhovnega poveljstva nad francoskimi oboroženimi silami po maršalu Petainu pomeni združitve vrhovnega poveljstva v eni sami roki in jamstvo za močan odpor Francije proti angloameriškemu pritisku.»

Pariz, 10. nov. »Voditelj francoske ljudske stranke Doriot je poslal maršalu Petainu in predsedniku vlade Lavalu naslednji sklep ljudske stranke:

V imenu deset tisočev pariških manifestantov in 7200 zastopnikov kongresa ljudske stranke zahtevamo od vlade: 1. takojšnjo objavo vojne Angliji in Ameriki, 2. predlagamo naj se vsem zainteresiranim evropskim državam sklenitev imperijalnega pakta za obrambo in zopetno osvojitve Afrike. 3. pristop k protikomunističnemu paktu, 4. ustanovitev zbora francoskih prostovoljcev.»

Zmotni anglosaški računi

Berlin, 11. nov. V Berlinu ne izdajajo nobene tajnosti o morebitnih reakcijah prestolnic osi in Vichyja na ameriška izkrcanja v severni Afriki in se omejujejo le na ugotovitve, da so se Anglosaši v svojih računih zmotili, predvsem že zato, ker so mislili, da bodo lahko operirali izven akcijskega radija oboroženih sil osi, medtem ko so jih dejansko napadle podmornice in letala italijansko-nemške letalstva, pa tudi zato, ker so mislili, da jih bodo Francozi sprejeli z odprtimi rokami, medtem ko so se na mnogih, čeprav ne v vseh odsekih uprli.

V političnem pogledu pa je vredno zabeležiti, da boljševidni ne kažejo zaradi izkrcanja nikakage navdušenja. Saj odkrito izjavljajo, da ne žele takšnega »dr drugega bojišča«. Včeraj se je nadalje zvedelo, da je Stalin vedel za bližnjo angleško-ameriško akcijo že pred teden dni in da je prav zato v svojem govoru 24. ur pred začetkom operacij izjavil, da ne bi mogel smatrati za drugo bojišče ofenzive proti osi izven evropskega kontinenta, s čimer je že v naprej izrazil svoje nezadovoljstvo za sarogati, ki sta mu ga ponudila Churchill in Roosevelt. (Le Ultime Notizie.)

Mogoče pa si je besni ameriški napad razložiti takole: Ker so Zedinjene države izgubile v vzhodni Aziji in na južnozapadnem Pacifiku ogromne vire, ki so tvorili osnovno gospodarsko-industrijsko proizvodnjo se je Roosevelt hotel okoristiti na stroške Angležev in Francozov, ko je odposlal svoje armade za osvoboditev črnega kontinenta. Ni torej izključeno, da se bodo nekada dne tudi sami Angleži kesali, da so Američanom odprli afriška vrata. Gotovo je vsekakor, da bo ta nova angleška veldizija Evrope imela hude posledice samo za Angleže, Evropske trdnjave ne bo mogoče nikdar napasti, Tudi to je namreč gotovo, kakor je ponovno poudaril Hitler. (II Piccolo.)

Da se v Angliji tudi v vrhovih že zaveda anglosaški splet za postopno likvidacijo britanskega imperija, je v ostalem najbolj zgovorno potrdil Churchill sam, ki je v svojem govoru v spodnjem domu, kakor poročila agencija Stefani, izjavil dobesedno: »Mi imamo vse namene, da obdržimo, kar je naše. Nisem postal prvi minister kralja zato, da bi prisostvoval likvidaciji britanskega imperija. Tako je moral Churchill končno vsaj posredno priznati, da se v anglosaški javnosti že dolgo govori, da je namreč Velika Britanija prišla v položaj, ko se skuša rešiti s tem, da se na milost in nemilost predaja svoji »zaveznici« Ameriki. Roosevelt pa je že nečetokrat pokazal da je dovolj ciničen, da se tega vsestranskega posluži in da pripravljavilem najneprijetnejša razočaranja, zaradi katerih sedaj tudi že Churchilla glava boli.

Kako je bil izvršen napad na ameriški konvoj

Berlin, 10. nov. »Nocojnja izdaja »Nachtausgabe« objavlja poročilo o prvem napadu, ki so ga nemški strogolavci podvezeli s sicilijskih letališč na veliki ameriški konvoj, ki je plul proti Alžiru. Med drugim pravi poročalec, da so letalske eskadre ostale v zraku nad 7 ur. Ko so preletele veliko pot čez Sredozemsko morje v višini 3 do 4 tisoč metrov, so na neki točki zapadle goste oblake in so se takoj v strogolavcem počeli spuščati nad sovražni konvoj. Ta je takoj odgovoril s silovitim protiletalskim ognjem. Naloga nemških strogolavcev je bila izredno težavna, vendar

so jo izvršili do konca, ne da bi potrpeli kako izgubo. Med spopadom je bilo nekaj angleških in ameriških ladij potopljenih, druge so bile hudo poškodovane, dočim so se nemška letala vsa nedotaknjena vrnila na svoje izhodišče. Lsti poročevalce javlja, da je bil napad nemških letal popoln in se je začel pred alžirsko obalo takoj po 6. uri. Sovražni konvoj ni mogel nikogar presenetiti, kajti od njegovega odhoda iz Gibraltarja so letaske in pomorske sile osi nadzorovale in opazovale vsak njegov gibljaj.

Berlin, 11. nov. »K uspešni borbi nemških podmornic s sovražnikovim konvojem, ki je prevažal ameriško-britanske čete v severno Afriko, opozarjajo na pristojnem nemškem vojaškem mestu, da je nemskim podmornicam, čeprav je bila njihova brzina manjša kakor sovražnikovih transportnih ladij, vendarle uspelo prestreči sovražno brodovje ter potopiti velikost 14.000 tonsko ladjo za transport vojaštva ter neko korveto. Kakor je bilo že javljeno v večerajšnjem nemškem dnevniku, je bila ob tej priliki od dveh torpedov hudo zadeta tudi neka druga transportna ladja s 18.000 tonami, ki je bila po vsej verjetnosti predelana za transportiranje vojaštva. Kasneje ponosi so nemške podmornice torpedirale še dve nadaljnji vojni ladji, katerih velikosti ni bilo mogoče točno ugotoviti. Pri potopitvi velikega 14.000 tonskega transportnega parnika je bilo vsekakor zelo mnogo človeških žrtev, ker se je parnik potopil že nekaj minut po torpednih zadetkih. Sovražnikove izgube so morale biti tem večje, ker je bila v trenutku potopitve ogromna večina ameriških vojakov pod krovom, kjer je poiskala zavetja pred napadi nemških strmoglavnih bombnikov. Konvoj spremljajoče ladje so lahko rešile le majhen del moštva, ki se je prevažalo na transportnem parniku. V pristojnih nemških vojaških krogih še pripominjajo, da se napadi na sovražnikovo ladjevine, ki plove s četami in materialom proti severni Afriki, vztrajno nadaljujejo.

Angleška podrejenost Severni Ameriki

Berlin, 11. nov. »S Churchillov govor na banketu pri londonskem županu nekateri današnji dnevnikl na kratko komentirajo in poudarjajo predvsem čudno izjavo angleškega ministra za zunanje zadeve, da se bodo predvsem vzhodni deli Evrope podvrženi ameriški vojni silni, ki bodo v njihovo prihodnost, vendarle uspešno prestreči sovražno brodovje ter potopiti velikost 14.000 tonsko ladjo za transport vojaštva ter neko korveto. Kakor je bilo že javljeno v večerajšnjem nemškem dnevniku, je bila ob tej priliki od dveh torpedov hudo zadeta tudi neka druga transportna ladja s 18.000 tonami, ki je bila po vsej verjetnosti predelana za transportiranje vojaštva. Kasneje ponosi so nemške podmornice torpedirale še dve nadaljnji vojni ladji, katerih velikosti ni bilo mogoče točno ugotoviti. Pri potopitvi velikega 14.000 tonskega transportnega parnika je bilo vsekakor zelo mnogo človeških žrtev, ker se je parnik potopil že nekaj minut po torpednih zadetkih. Sovražnikove izgube so morale biti tem večje, ker je bila v trenutku potopitve ogromna večina ameriških vojakov pod krovom, kjer je poiskala zavetja pred napadi nemških strmoglavnih bombnikov. Konvoj spremljajoče ladje so lahko rešile le majhen del moštva, ki se je prevažalo na transportnem parniku. V pristojnih nemških vojaških krogih še pripominjajo, da se napadi na sovražnikovo ladjevine, ki plove s četami in materialom proti severni Afriki, vztrajno nadaljujejo.

Delavnost Dopolavora v Italiji

Italijsko-nemško sodelovanje in Dopolavoro. Ob proslavi 20-letnice Pogođa na Rim je poselilo prestolnico nemško odposlanstvo, ki ga je vodil Hitler, da se udeležijo slovesnosti. Med drugim so voditelji nemške Delovne fronte z dr. Leyem na čelu obiskali tudi narodne predstavnike O. N. D. in se z njimi sporazumeli, kako bosta v bodoče sodelovali veliki dopolavoristični ustanovi Italije in Nemčije. Predsednik Dopolavora Nac. svetnik Gusatti Bonsembiante se je v prisotnosti generalnega tajnika Avv. Ortallija dalje časa prisrčno in tovariško razgovarjal s predstavniki nemške ustanove »Kraft durch Freude«. Sodelovanje bo kljub vojni na vseh poljih ojačeno. Prav tako se bodo tudi nadalje prirejale »izmenjalna potovanja«. Podrobnosti za uresničenje tega sodelovanja med O. N. D. in »Kraft durch Freude« bodo proučene v kratkem.

Dopolavoro v 20-tem letu fašistične dobe. Ob koncu 20. leta fašistične dobe je štela ustanova Dopolavoro v Italiji 4 milijone 612.294 članov. Vseh Dopolavorov je bilo 23.362, med njimi: 6409 občinskih; 834 okrajnih; 7598 oddelkovnih; 3811 gospodarskih; 160 mešanih gospodarskih; 100 raznih zvez; 1182 razrednih; 2826 raznih; 111 za Oboroženo silo; 161 železničarskih; 76 poštinskih in 34 Dopolavorov državnih monopolov. Ko je bil 1. 1. 1926. — IV. Dopolavoro ustanovljen, je štel 280.584 članov in okrog 1000 ustanov, med njimi 300 občinskih.

Pokrajinski Dopolavoro v Varese v pogledu članstva na prvem mestu. Pokrajina Varese se ponaša, da ima največ prebivalcev včlanjenih v Dopolavoro. Po najnovjših podatkih ima člansko izkaznico 103.676 ljudi izmed 395.896 prebivalcev, kolikor jih šteje pokrajina ali 26,18%. Na drugem mestu je v tem pogledu pokrajina Milano s 24.807%. Sledijo naslednje pokrajine: Genova 18,235%, Rim 17,274%, Trieste 17,507%, Livorno 16,834%, Aosta 15,847%, Grosseto 15,782%, La Spezia 15,675% odstotkov celotnega prebivalstva. Porast članstva je znaten v vseh pokrajinah.

Na sportskem polju. Zadnje dni oktobra so bile v Rimu na stadionu Guvernatorskega Dopolavora prirejene kegljaške in druge tekme. Zmagala sta Dopolavoro Magona d'Italia iz Piombina (pokrajina Livorno) in Dopolavoro Cogné d'Aosta. Veliko sportno prireditve je predsedništvo ustanove priredilo v spomin padlih junaških sodelavcev Josipa Vitalinija-Saccogna in Enza Fusca. Tekmovanje se je udeležilo skupno nad 58.000 dopolavoristov. Zmagovalci so prejeli nagrade iz rok Ekste. Tajnika stranke in predsednika O. N. D.

Da bo zemlja koristno uporabljena. Ministrski svet je na predlog ministra Tajnika Stranke razpravil o možnosti povečanja prizadevanj za obdelavo zemlje med vojno. Pri tem je prejel Dopolavoro zaslužno priznanje za uspehe, ki jih je žel v tem pogledu. Ustanova je po ustanovitvi pričela organizirati tako zvane »delavske vrtove« in je med znanimi sankcijami svoje prizadevanje povečala. Najprej je bilo po vsej državi 31.161 »delavskih vrtoev«, kakor so se v začetku imenovali, ki so obsegali 1.553.203 kv. metrov; 1. 1936 pa je že 53.112 »vojnih vrtoev« z 2.283.816 kv. metrov; 1. 1937. 70.410 s 3.088.747; 1. 1938. 76.167 s 3.314.264; leta 1939. 85.113 s 3.964.272; 1. 1940. 87.150 s 5.650.000; 1. 1941. 161.220 s 11.980.000 in v prvih 5 mesecih 1942. pa kar 265.080 »vojnih vrtoev« s površino 36.289.000 kv. m. Tretjina površine odpade na železničarski Dopolavoro. Ministrski svet je dal Dopolavoro pravico, da sme obdelati vso še neizrabljeno zemljo v občinah, ki štejejo manj ko 100.000 preb. (teh je 26), in nadzorstvo nad obdelovanjem vseh obstoječih vojnih vrtoev. Prav tako bo določeno, kako najbolje izkoristiti prideleke. Ni dvoma, da bodo Pokrajinski Dopolavoro

gleškega premierja, ki je samega sebe označil za »najaktivnejšega in najbolj borečega« se Rooseveltovega zastopnika. Nemški listi opozarjajo, da ta nedoumna Churchillova trditve v celoti potrjuje tezo, ki so jo v državah osi vedno zastopali, da je namreč dejansko samo uradni likvidator britanskega imperija v korist Zedinjenih držav.

»Völkischer Beobachter« omenja, da je angleški premier s to svojo izpovedjo dokončno pred vsem svetom ugotovil svojo odvisnost od Severne Amerike. Churchill, piše »Börsenzeitung«, se je skušal opravičiti pred britanskim narodom, ki z največjo zaskrbljenostjo zasleduje razvoj dogodkov, toda ta opravčila so dosegla nasproten učinek, da so namreč dala razumeti, kako obupen in brezizhodnen je suženjski položaj angleškega prvega ministra nasproti Severni Ameriki. Dovolj je, ako pomislimo na atlantska oporišča, ki jih je Anglija prepustila Zedinjenim državam, dovolj je, ako pomislimo na Kanado in Avstralijo, na Indijo in sedaj tudi na severnoameriški vvor na Srednji vzhod. Ako o vsem tem razmišljamo, zaključuje nemški list, in upoštevamo nadalje izgubo najbolj cvetočih angleških svetovnih tržišč, katerih izkoriščanje je sedaj prevzela Amerika, bomo pač lahko razumeli dejstvo, da je Winston Churchill tipična osebnost bankrotskega likvidatorja velikega premoženja, ki bo spremenilo gospodarje.

Sodelovanje Danske z Nemčijo

Kodanj, 11. nov. »Novi šef danske vlade Scavenius je snoči podal važno izjavo, v kateri je med drugim dejal, da hoče nova vlada poglobiti sodelovanje z Nemčijo. Potem, ko je omenil velik načrt o notranji gospodarski in finančni obnovi, je potrdil voljo po poglobitvi dobrih odnosov z Nemčijo, kar je spričo sedanjih medsebojnih stikov, ki so najboljši, tem lažje. Sklicujoč se na izjavo iz avgusta 1. 1941, s katero je Danska pristopila k protikomunističnemu paktu, bo po zadrževanju Scaveniusa naloga nove vlade, da se bori proti mednarodnemu komunizmu in da z vsi odločnostjo prepreči vsakršnen poskus sabotaže.

Aretacija židovskih tihotapev na Finskem

Helsinki, 8. nov. »Sodišču je bila izročena nova židovska tolpa. Gre za tihotapece, ki so prodali nad 20.000 litrov bencina za naravnost astronomske cene v pokrajini Uudenma. Glavnih krivcev je 10.

Delavnost Dopolavora v Italiji

odslav je še večjem obsegu vršili svoje poslanstvo. Delo na polju avtarkije. Poleg drugega pospešuje ustanova reko domačih živali in sviloprejk, sodeluje z oblastmi za propagando poljedelstva sploh, pri zbiranju kovinskih in drugih predmetov, borbi proti zapravljivosti ter tečajih za domače gospodarstvo. Tudi na tem polju je bilo udeleževanje ustanove poživiljeno v času sankcij. 24. maja 1937. pa je postala »pomnožni organ« poljedelškega ministristva. Tudi tu je napredke presenetljivi. L. 1935 je bilo 72 kurnikov in 1592 zajetjih hlevov; 1. 1936. 89 kurnikov, 2367 zajetjih hlevov; v prvih 5 mesecih t. l. pa 3566 kurnikov in 11.287 zajetjih hlevov.

Praznik grozdja. Tudi letos je bil v vseh mestih Italije prirejen »Praznik grozdja«, po številu že 13., ki je potechel v duhu vojne in bratstva do tovarišev v živo-zelenem. Organizacijo tega praznika, ki ima izrazito ljudski značaj, je letos izvedlo kmetijsko ministristvo s sodelovanjem Vinogradniške gospodarske zveze in O. N. D. Vse pokrajinske in druge ustanove so v krajih, kjer zadostno uspeva trta, organizirale prodajalne, razstave, izdelavo umetniških okrasov in zanimivih okrasov trgovinskih izložb. Prodajalci grozdja so tekmovali med seboj, kdo ga bo imel več, boljše kakovosti in čim več vrst. Mnogo stotov grozdja pa so marljive dopolavoristke razdelile v zajetne posede, ki so jih pokrajinske ustanove odposlale ranjenim vojakom in vojakom na postojankah. Razdeljevanje je še bolj poglobilo bratstvo duha. Da bi se ta akcija še povečala, so mnoge uprave, gospodarstva, zveze in zasebniki darovali znatne vsote denarja ustanovam O. N. D., ki so vsa darila namenile tovarišem pod orožjem. Ob tej priliki so voditelji Dopolavorov priridili tudi mnogo umetnostnih predstav za vojaštvo. Za prizadevanje so mnogi Dopolavori prejeli navdušene zahvale s strani hvaležnih pripadnikov Oborožene sile, kar zgovorno pričča o njihovi ljubezni do domovine in veri v jutrišnjo zmago.

Za libijske čete. Nedavno je Dopolavoro v Tripolisu v kinu »Liktorska hiša« predvajal nekatere izredno zanimive dokumentarčne filme za pripadnike Oborožene sile. Predstavi so prisostvovali general poveljnik z višjimi častniki, Zvezni podtajnik, Pokrajinski tajnik Dopolavora in nacionalni ter libijski vojaški tripolijske posadke, ki so do poslednjega kottiška napolnili prostorno gledališče. Predvajali so filme: Anglija proti Evropi, Mohamedov žurnal L. U. C. E. o Ducejevemu posetu na marmariški fronti. Največje navdušenje je povzročil zadnji film. Libijski vojaški so med predstavo mnogokrat vzklikali Duceju.

Bliskoviti pregled. V Savoni je Pokrajinski Dopolavoro priredil predstavo za vojake, ki ji je prisostvoval Zvezni Tajnik; v bolnišnici »Sv. Krona« v Pietro Ligure pa vokalni koncert, ki so ga izvajali odlični umetniki. — V Goriziji je Pokrajinski Dopolavoro priredil glasbeno predstavo za vojaštvo in vrsto predstav za vojne ranjence in vojake, ki se zdravijo v mestnih bolnišnicah. — Triestinski Dopolavoro je v gledališču Politeama Rosssetti priredil veliko umetnostno predstavo in obdaroval nad 7000 vojakov z grozdjem. 1. t. m. pa se je začel dopolavoristični nogometni turnir. Istega dne je bila prirejena zanimiva tekma »hoje v hrbe«. V bližnji prihodnosti pa bodo prirejani začasni tečaji za kmete, kjer jim bo na razpolago vsestranski strokovni pouk. — Pokrajinski Dopolavoro v Veroni bo kakor že lani poslal tovarišem pod orožjem silke svojecev. — 15. t. m. bo Pokrajinski Dopolavoro v Foggii priredil umetnostno razstavo, ki bo obsegala silke, risbe, kipe in drugo plastiko, obrtniške izdelke in razna ženska ročna dela.

Gospodarstvo

Novi seznama točk za oblačilne predmete

V. Konfekcionirano hišno perilo in predmeti za opremo

	Število točk (z rimskimi štev.) za vsak predmet
1. Odeja za postelje ali za potovanje:	
a) za otroške postelje (do 90x120 cm)	20
b) za eno osebo (do 180x220 cm)	40
c) za več kakor eno osebo	75
2. Podloge za likanje iz mehkega blaga (do 20x30 cm)	20
3. Posteljina pregrinjala:	
a) za otroške postelje (do 110x130 cm)	12
b) za eno osebo (do 190x230 cm)	27
c) za več kakor eno osebo	44
4. Prešte odeje, vatirane odeje, žimnice in blazine: število točk se računa po uporabljenih metrih zadevnih tkanin.	
5. Rjube:	
a) za otroške postelje (do 110x150 cm)	10
b) za eno osebo (do 150x250 cm)	24
c) za več kakor eno osebo	33
6. Prevlčke za blazine	8
7. Prti:	
a) za čaj (do 115x115 cm)	30
b) za 6 oseb (do 150x150 cm)	45
c) za 12 oseb (do 150x250 cm)	77
d) nad 150x250 do 200x300 cm	90
8. Prtiči (serviete) in namizni prtički:	
a) do 30x30 cm ali v premeru do 30 cm	3
b) nad 30x30 do 60x60 cm ali v premeru nad 30 do 60 cm	7
9. Brisače:	
a) stroške za 1 kvadrat. meter	12
b) ostale brisače za 1 kvadrat. meter	10
10. Kuhinjske brisače:	
a) do 60x60 cm	4
b) nad 60x60 do 70x90 cm	6
11. Zagrinjala, zavese in blazine: število točk se računa po uporabljenih metrih zadevnih tkanin.	

b) za dečke in deklice 10
c) za otroke 5

10. Domači čevlji (copate), pri katerih so za podplate uporabljeni nadomestki za usnje ali regenerir. guma:

a) za moške ali ženske 10
b) za dečke in deklice ali za otroke 5

11. Domači čevlji (copate) z gornjimi deli in podplat iz druge (vvarine) nego iz kože, nadomestkov za usnje in regenerirane gume brez

12. Cokilje (brez polovitičnih podplatov, viškov in podplatnikov):

a) s polovitičnimi gornjimi deli iz kože brez
b) za ostale cokilje brez

Pripomba. V postavitvi 12b) spadajo cokilje podporna iz lesa, cokilje z lesenimi podplati in s polovitičnimi gornjimi deli iz tkanine ali druge (vvarine) nego iz kože, pribitimi neposredno na podplate, in cokilje s podplati iz lesa in s dvema trakoma iz tkanine ali iz druge (vvarine) nego iz kože, pribitimi z vidnimi žbejčki, da se uprejo čez nart in peto.

13. Ortopedični čevlji za pohabljenice iz kože s podplatom iz usnja:

a) za moške ali za ženske 40
b) za dečke in deklice 15
c) za otroke 10

Pripomba. Za določitev točk je s čevlji za otroke ter za dečke in deklice treba razumeti čevlje naslednjih velikosti:

1) otroci od 1. do dovršenega 4. leta: velikost od vsehete št. 28 (za čevlje za otroke do enega leta — s čimer so mišljeni čevlji dolžine do 13 cm — točke niso potrebne);

2) dečki od 5. do dovršenega 14. leta: velikost od št. 30;

3) deklice od 5. do dovršenega 14. leta: velikost od št. 35.

Ce niso nositi otrok čevlje z višjo številko od št. 28 in deček ali deklica čevlje z višjo številko od št. 39 oz. št. 35, jim mora trgovec kljub temu dati čevlje te višje številke, odvzeti pa točke, ki so določene za čevlje za otroke, za dečke in deklice. Trgovcu pa mora kupec dati pisмено izjavo.

VI. Tkanine in preproge; prejce

A. TKANINE

Skupna pripomba za kategorijo tkanin. Teža, ki jo je vzeti za osnovo opredeljene tipiziranih tkanin, je povpreček najnižjega in najvišjega števila, med katerima se utegne gibati teža tkanine, kakor je določena za vsako tkanino v tabeli o tipiziranih tekstilnih izdelkih.

	Število točk za vsak meter (odrezki z arabskimi štev.)
1. Tkanine (izvzemši tkanine za podlogo, hišno perilo in opremo) za vsak meter:	
a) do 60 g teže po tekočem metru 3	
b) od 61 do 100 g teže po tekoč. metru 4	
c) od 101 do 150 g teže po tekoč. metru 5	
d) od 151 do 200 g teže po tekoč. metru 6	
e) od 201 do 250 g teže po tekoč. metru 7	
f) od 251 do 300 g teže po tekoč. metru 8	
g) od 301 do 400 g teže po tekoč. metru 11	
h) od 401 do 600 g teže po tekoč. metru 13	
i) nad 600 g teže po tekočem metru 26	
Pripomba. Tipizirane tkanine za lučke in za delovne oblačila kat. D št. 3, 69 in 157 za vsak meter 4	
2. Podloge (jadrovina, salja, saljeta, krogež, podloga za rokave, klot in saten) za vsak meter 3	
(odrezki z rimskimi štev.)	
3. Tkanine za hišno perilo za vsak meter:	
A. za prte:	
a) do 200 g teže po tekočem metru 12	
b) od 201 do 300 g teže po tek. metru 25	
c) nad 300 g teže po tekočem metru 30	
B. ostale tkanine za hišno perilo:	
a) do 200 g teže po tekočem metru 4	
b) od 201 do 300 g teže po tek. metru 6	
c) od 301 do 400 g teže po tek. metru 8	
d) od 401 do 500 g teže po tek. metru 10	
e) nad 500 g teže po tekočem metru 12	
Pripomba. V postavki »Tkanine za hišno perilo« je obseženo tudi madapolam, če je teže kakor 90 cm širok.	
4. Tkanine za opremo (lampaš, damasti, gobelini, brokati, platno olona za zavese, tkanine in mreže za zavese) za vsak meter:	
a) do 200 g teže po tekočem metru 3	
b) od 201 do 500 g teže po tek. metru 6	
c) nad 500 g teže po tekočem metru 12	
Pripomba. Pod tkaninami za opremo je razumeti tudi baržurne, težke nad 500 gramov po tekočem metru in atase, težke nad 250 g po tekočem metru.	
5. Preproge in tekači za vsak kvadratni meter 6	
6. Namizne preproge in gobelini za vsak kvadratni meter 10	

	Število točk (z arabskimi štev.) za vsak par
1. Čevlji z gornjimi deli iz kože ali iz tkanine in podplati iz usnja (stare zaoblone)	
a) za moške 80	
b) za ženske 65	
c) za dečke in deklice 30	
d) za otroke 20	
Za sandale se štejejo navedeni točki znižajo za 10, če gre za sandale za moške in za ženske, odnosno za 5, če gre za sandale za dečke in deklice ali za otroke.	
2. Tipizirani čevlji (stari in novi tipi) z gornjimi deli iz kože in s podplati iz nadomestkov za usnje, iz gume ali regenerirane gume:	
a) za moške ali ženske 25	
b) za dečke in deklice 65	

V Stalingradu

Lani, prvi poročevalec Herbert Rauchhaus v svojem poročilu za vodilni nemški dnevnik, nas je prvi sneg presenetil dne 7. oktobra, ko smo vzhodno od Poltave stremeli proti končnim ciljem lanskega leta, proti Harkovu in Doncu. Toda takrat so bili prvi jesenski tedni z dežjem in blatom pa s trudopolnimi pohodi na obupnih cestah že za nami. Letos je minil september s toplimi sončnimi dnevi. Prišel je oktober in vedno se je še uveljavljalo pozno poletje, najsi to bile noči hladne in se je nad steno pri Stalingradu bočilo zvezdasto nebo vse bolj jasno in čisto kakor smo ga kdajkoli videli v domovini!

Nemška fronta v Stalingradu je pa tiste dni začasno počivala. Zato je bilo v njem zaledju tem živahnem. Podnevi in ponoči se je razvijal promet po izvoženih prašnih cestah. Divizije je bilo treba pregrupirati in jih nanovo pomakniti v fronto. Zgosto je nastopalo težko orožje. Za grčevjem na zapadnem mestnem robu je tisočero utripalo tisto mrzlično življenje, ki je vedno predirga množičnih uničevalnih bitk nemškega orožja.

Čez noč je minilo poletje

12. oktobra pa je nenadno zavel vzhodnik iz bližnjih azijskih step sem čez Volgo. Silovito je besnel pešeni vihar nad steno, da je tu in tam jemal vid in nisi nisi česar razločil na nekaj metrov. Ponoči se je vili dež in je v kratkih minutah spremenil ceste v blato, po katerem so morale naslednji dan kolone trudapolno utirati pot poslednjih kilometrov do svojih postojank. Ko je potem v jutru 14. oktobra več kakor 200 nemških topov in nešteto bomb začelo sspati uničevanje nad še nezasedena severna industrijska predmestja in ko so nemški pešaki, oklopnik in oklopniški grenadirji nastopili k napadu na tovarno traktorjev »Džerdžinski«, so bili čez noč zabrisani vsi sledivi poznega poletja. Mrzlec je veli zapadnik, razgrinjen oblaki so dirjali nad steno, prahu ni bilo več. Končano je bilo bažbe leto. Presenečenje je nastopilo v eni sami noči. Nič čudnega. Kakor vselej, je tudi tokrat vzhodno kontinentalno podnebje namah prineslo jesen.

Toda izpočetka ni vnovič lilo. Tovarna traktorjev je bila zavzeta, nekaj dni pozneje je sledil napad na veliko tovarno topov, »Rdeča barikada«. Še enkrat se je razbesnela bitka ob Volgi v vsej silovitosti. Kos za kosom je bilo treba odrediti ob preostalih 30 km, proti katerim se je 14. oktobra pričel napad. Trda in tudi s precejšnjimi izgubami združena je bila borba, toda nemško pridiranje je stalno pridobivalo na prostoru.

Presledki v bitki

Tedaj je sredi poslednje faze borbenja za Stalingrad nastal nov val, ki je v temi noči zlijl ogromno množice vode z neba in je šel in se naraščal — in v jutru 19. oktobra so se v divjem plesu vrtnile nad mestom in steno, nad reko in cestami prve snežinke. Cele ure je trajal snežni metel. Vedno slabši je bil razgled z opazovalnic na zapadnem delu mesta. Onostranski breg Volge, na katerem so bile sovjetske baterije že nekaj dni tarča nemškega topništva, se je izgubljal v snežnem metelju izpred oči nemških opazovalcev. Vedno manj se je moglo udeleževati nemško letalstvo, ker so pač tudi letalci le še komaj našli svoje c. lje. Bitka za Stalingrad je torej trenutno popustila.

Nemški vojaki so po izkušnjah iz lanske jeseni storili letos pravočasno vse, da se zavarujejo pred prvimi snežnimi meteli. Tokrat jih jesen ni mogla presenetiti na pohodu, ker je Stalingrad, cilj letošnjega poletja, bil dosežen in v velikem delu zavojen že v septembru. Tehle poslednji par sto metrov do obrežja Volge, za katere se je treba še boriti, ne pomeni nikakega napredka več.

Cele divizije so pod zemljo

Kajpada, porušene hiše ne pridejo v poštev za nastanitve nemških čet. Zato so šli vojaki kar pod zemljo. Uredili so si kleti ali pa so izgradili zakone in skrivališča bojševnikov, da so iz tega nastali bunkerji, ki kljubujejo tudi težjim bombam in granatam. Ruševine Stalingrada so jim nudile naravnost nežirnoko kopicno gradiva. Ni mogoče povedati, koliko so nemški vojaki zadnje tedne znosili v kleti in bunkerje tramov in opornikov porušeni stavb. Deske in trske na bojšču so romale kot dobrodošlo kurivo v dobavljene peči ali na novo zgrajena ognjišča. To se ne nanaša samo na Stalingrad marveč so cele kolone odhajale dan za dnem odotod, tovorni avtomobili so bili polni tramov in desk in so odvažali gradivo in ku-

rivo daleč venjak v steno med Donom in Volgo, kjer so vsepovsod po porušeni vseh razmešeni oddelki, ki so zvezani z bitko za Stalingrad. Zdaj, ko je torej prišla jesen, živijo cele divizije pod zemljo, štabi prav tako kakor čete, borci prav tako kakor rezerva in pratž.

Borba za poslednje postojanke

Tem težje sta naltv in metež prizadela tiste infanteriste, pionirje in oklopniške grenadirje, ki so morali pred veliko tovarno »Rdeči oktober« izvojevati poslednjo fazo bitke za utrdbo ob Volgi. Oni se niso mogli zaščititi pred neurjem, ki se jim je nenadno postavilo po robu kot nov sovražnik, ki je vs-povsod pričujoč, tudi tedaj, kadar začasno prajenja vira sovjetskih granat in ostrostrelec. Zaviti so bili v šotorna platna, veddar so bili premočeni. Treba je bilo iskati zavetja v debelem blatu, da se zavarujejo pred sovražnimi granatami in pred topovskimi salvami. Na cestah, vodečih k fronti, pa so trudoma bredli težki tovorni avtomobili, utirati so morali pot čez narasle potoke. Strelivo je treba spraviti na fronto, kajti uro za uro hitijo stotine granat na sovražno stran. Treba je napeti poslednje moči, da se spravi dovoz pravočasno v prve črte. Človek ima vtis, da nam na tevažah res nič ni prihranjenega v morilski borbi za Stalingrad.

Snežni metež je popustil in prehaja spet v naltv. Iz meglene enolilne sivine se spet medlo in nejasno odraža drugi breg Volge. Bitka traje dalje. Spricho jesenskega vremena se spet zavedamo težine te borbe, h kateri smo nastopili v žarkih avgustovskih dneh z oklopniki tam od Dona proti Volgi in ki besni še dalje, ko je nastopila jesen ter se s prvim snegom javlja bližnja zima.

(»Völkischer Beobachter«)

Socialni ukrepi v Rumuniji

Na zadnji seji rumunskega ministrskega sveta je bilo sklenjeno zvišanje uradnih plač. Najnižje uradnske plače bodo zvišane za 50, srednje za 30 do 20, višje za 30 do 10, najvišje pa za 10 do 6 odstotkov. V mestu stanujoči državni uradniki, ki imajo nepreskrbljene otroke, dobe za vsakega po 1000 lej posebne doklade, oni na deželi pa po 750 lej. Druginjske doklade za otroke državnih uradnikov so oproščene davkov, in nobena ustanova jih ne more zaseči. Druginjske doklade bodo izplačane za nazaj za september.

Rumunski ministrski svet je obravnaval tudi vprašanje setve ozimne Delo bo povsod organizirano po načrtu Okrajni načelniki in predsedniki kmetijskih združenj bodo osebno odgovorni za to, da bo obdelane jeseni čim več zemlje. Zelo važen je tudi sklep, da se smatrajo traktorji za mobilizirane in da so njihovi lastniki, ko končajo delo doma dožnji proti primernemu plačilu obdelati še polje kmetov, ki so kot vojaki na bojšču in pa vojnih vdov. Končno je ministrski svet obravnaval še razna vprašanja v zvezi z židovstvom. Namestnik ministrskega predsednika je predlagal imenovanje stalne komisije, ki bi delala v ministrskem predsedstvu ter odločala o vseh ukrepih, hkrati pa skrbela, da se bodo tudi izpolnjevali.

Zdravstvene razmere na Slovaškem

Na povabilo dr. Contia, predstoinika nemškega zdravstva, se je mudil nedavno v Nemčiji načelnik zdravstvenega oddelka v slovaškem notranjem ministrstvu, vseučiliški profesor dr. Subik, da se seznanji z zdravstvenimi napravami v Nemčiji. Ogledal si je organizacijo nemškega zdravstva pa tudi bolnice in socialne ustanove. Namen njegovega potovanja je bil zbrati vse potrebne podatke za bodočo nemško-slovaško pogodbo na področju zdravstva. Nemška zdravniška veda bo pomagala slovaški. Slovaški medicini bodo lahko študirali na nemških univerzah in drugih znanstvenih zavodih, ker bodo dobivali štipendije.

Slovaški primanjkuje zlasti specialistov posebno na področju industrijske higijene, kjer sploh ni na razpolago strokovnjakov. Slovaški primanjkuje tudi bolnic in praktičnih zdravnikov. V svojem predavanju na sestanku poveljnikov Hlinkove garde je dr. Subik med drugim omenil, da ima eno samo nemško mesto več bolniških postelj

kakor vse slovaške bolnice skupaj. Nemčija ima 70.000 zdravnikov, Slovaška pa komaj 1000. V Nemčiji je bil povsod sprejet gostoljubno in s polnim razumevanjem.

Iz Hrvatske

Rojstni dan Kralja in Cesarja Viktorja Emanuela III. so proslavili tudi v Zagrebu. Sprejem v italijanskem poslanilstvu je bil v sredo od 11. do 12. dopoldne.

Prva seja Državnega sveta. Pretekli petek je bila v navzočnosti Poglavnika prva seja Državnega sveta pod predsedstvom ministra dr. Mirka Puka. Na njej je Poglavlak članom Državnega sveta dal smernice za njegovo delo v smislu zakonske odredbe. Po seji je Poglavlak predložil članom Državnega sveta vprašanja državne politike.

Hrvatski zdravniki v Nemčiji. Na povabilo državnega odbora za pobijanje tuberkuloze v Berlinu bodo 20. t. m. odpotovali v Nemčijo trije zdravniki, ki si bodo ogledali protituberkulozne ustanove v Berlinu, Frankfurtu, Stuttgartu, Heidelbergu, Rohrbachu, Weimaru in Dunaju.

Ustanovljeno je glavno ravateljstvo za propagando. S posebno zakonsko odredbo je bil ukinitv Državni poročevalski in propagandni urad, katerega posle je prevzelo ministrstvo za ljudsko prosveto — glavno ravateljstvo za propagando. V delokrog novoustanovljenega ravateljstva spada med drugim tudi nadzorstvo nad rad, službo, filmom in hrvatskim poročevalskim uradom »Croatice«.

Za glavnega ravnatelja splošne narodne prosvete v prosvetnem ministrstvu je bil s Poglavnikovo odredbo imenovan svetnik Banskega stola v Zagrebu dr. Mihovil Katancec.

Hrvatska zastopana na kongresu matematikov. Pred dnevi je odpotoval v Rim dr. Rudolf Cesarec, ki je na kongresu matematikov zastopal Nezavisno državo Hrvatsko.

Odposlanec zagrebškega vseučilišča v Bukarešti. Ob priliki otvoritve vseučilišča v Bukarešti je zastopal zagrebškega rektorja vseučiliški profesor dr. Antun Mayer. Svoje bivanje v rumunski prestolnici je dr. Mayer porabil tudi za javno predavanje.

Spominska plošča dr. Sufflayu. Društvo hrvatskih Zagorcev je sklenilo v spomin prve obletnice ustanovitve NDH postaviti spominsko ploščo velikemu hrvatskemu borcu, vseučiliškemu profesorju dr. Milanu Sufflayu na njegovi rojstni hiši v Lepoglavi. Svečano odkritje plošče se bo izvršilo v nedeljo 15. t. m.

Škofijski muzej v Zagrebu. Preteklo nedeljo je bil na svečan način odprt škofski cerkveni muzej. V njem je shranjenih izredno mnogo cerkvenih predmetov in dragocenih umetnin, ki bodo privabljala tuje strokovnjake in ljubitelje cerkvene umetnosti.

Otvoritev železniškega mostu v Brčkem. Na Vse svete je bil na svečan način izročen prometu veliki železniški most čez Savo, ki veže Brčko s severno Hrvatsko. Most je na dveh krajih porušila bivša jugoslovska vojska; potem so ga zasnilo popraviti in ga podprli z lesenimi oporniki, ki pa jih je preteklo zimo podrl led. Novo mostišče so zdaj postavili na betonske opornike.

Povratek policistov iz Rima. Po poročilu »Hrvatskega Naroda«, se je prva skupina hrvatskih policistov, ki so bili na tečaju v Rimu, pred dnevi vrnila nazaj v Zagreb. V italijanski prestolnici je ostalo še 50 hrvatskih prometnih redarjev, ki so končali svoj tečaj minul teden.

Pevsko društvo »Radić« pojde v Nemčijo. V bližnjih dneh odpotuje na daljšo turnejo po Nemčiji hrvatsko pevsko društvo »Radić«. Obiskalo bo vse kraje, kjer so zaposleni hrvatski delavci. Preteklo nedeljo je imelo društvo poslovilni nastop v radiu. Zbor vodi Mišo Mihoković.

Obisk ugolnege bitgarskega književnika v Zagrebu. Sredi tega meseca prispe v hrvatsko prestolnico predsednik Zveze bolgarskih književnikov S. Čilingirov. Ugledni gost se bo ob tej priliki spoznal s hrvatskimi književniki in kulturnimi zavodi v Zagrebu.

Varaždin v filmu. Že tretjič v kratkem času so snimali za film znamenitosti in lepote starega Varaždina. Tokrat so za nemški zvočni tehnik filimali varaždinsko pokopalšče, ki spada med najlepše na jugovzhodu Evrope.

500letnica ustanovitve Ljubuškega. Letos mineva pol tisočletja, odkar se prvič v zgodovini omenja mesto Ljubuški. Nasedel je bilo zgrajeno okoli leta 1440. po Stjepanu Vukčiču-Kosaču, pozneje imenovanem Herceg Stjepan.

Mezzi motorizirani britanski divizion dala nozra aviazione sul fronte egiziano — Angleška motorizirana sredstva, ki jih je uničila italijanska aviacija na egipatski fronti

Oranje neobdelanih zemljišč se je tudi na Hrvatskem začelo s polno paro. V preteklih dneh so s traktorji, ki jih je nabavila Velika župa Gora, zorali zemljišča v Petrinji, ki so last mestne občine.

Uspeh hrvatske plesalke v Berlinu. Hrvatski poročevalski urad poroča iz Berlina, da je v Bachovi dvorani pred dnevi nastopila mlada hrvatska plesalka Mercedes Pavičičeva in imela velik uspeh. Mercedes Pavičičeva je potem še trikrat nastopila v Narodnem gledališču v Berlinu, in sicer 10., 11. in 12. t. m.

Gostovanje zagrebške Filharmonije v Sofiji. Poročali smo že, da bo zagrebška Filharmonija nastopila na treh simfoničnih koncertih v Sofiji. Zdaj je bilo sklenjeno.

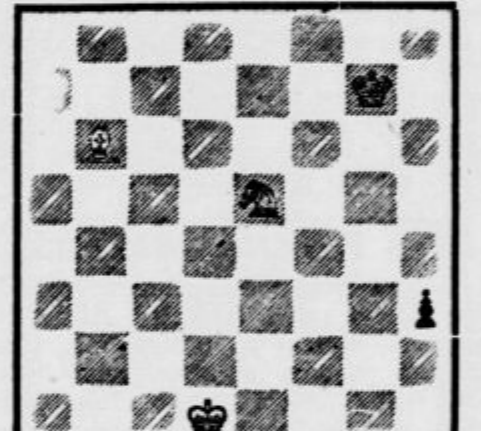
da bodo omenjena gostovanja v prvih dneh decembra.

Bazstava hrvatskih likovnih umetnikov. V nedeljo, 15. t. m. bo svečana otvoritev razstave hrvatskih likovnih umetnikov v umetniškem paviljonu v Zagrebu. Za to priliko je bil razstavni prostor preurejen, da bo lahko v njem razstavljenih čim več najboljših uspešnih umetnin.

Hercegovska kapljica je letos prav dobra. Prišel je sv. Martin, ki je spremenil mošt v vino, kakršno se pridelava v najboljših letih. »Hrvatski narod« poroča, da letošnje vino že tečijo in da je zelo močno in sladko. Količina ni dosti večja kakor preteklo leto, ker so letos kmetje prodali mnogo več grozdiča kakor sicer.

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

- 496. Odkod izvira ime »svinčnik«?
- 497. kateri naslov imajo Mohamedovi nasledniki in posvetnem in duhovnem vodstvu islama?
- 498. Kaj je katoda, kaj so katodni žarki?
- 499. Šahovski problem.

Beli na potezi drži partijo neodločeno.

500. Iz stare kitajske matematike.

V stari kitajski aritmetiki, ki se imenuje Kiu čang in je bila spisana l. 2600 pred našim štetjem, a jo je l. 1250 po našem štetju izdal Ciu kiu čaon, nahajamo naslednjo nalogo: »V središču kvadratnega ribnika z dolžino in širino 10 čevljev, raste trstika, ki sega 1 čevlj nad gladino. Ko so jo potegnili na breg k središnji strani, se segla samo do roba ribnika. Kako globoka je bila voda?« Izračunajte!

Rešitve nalog 10 t. m.:

- 491. Stoplca s pseudarjnim zlogom, ki mu sledita dva nepoudarjena, se imenuje daktil.
- 492. Muha cece razširja spalno bolezen.
- 493. Grška beseda hipoteza pomeni domnevo, podmeno, pogoj, povod, pretvezo, vzrok. Hipotetičen — pogojen, domneven. V logiki je hipoteza neke vrste nedokazan sklep, iz katerega se pa izvajajo drugi sklepi posledično ali verjetnostno.

V prirodoznanstvu pomeni hipoteza domnevo, da je nekaj tako, kakor se trdi, brez dokaza z izkustvom. Tako je n. pr. stavek, da vsako telo setoji iz molekul (glej vpr. 468), le hipoteza, t. j. sodimo in verjetno je, da je tako. Molekulska hipoteza je s fizikalnimi in kemijskimi raziskovanji postala tako verjetna, da danes lahko govorimo o molekulah že skoraj z gotovostjo. Hipoteza je potrebna za razlaganje in razumevanje prirodnih pojavov, kjer niso še vse potrebne zakonitosti dognane z izkustvom.

Grška beseda teorija pomeni gledanje, opazovanje, znanstveno raziskovanje, preiščevanje. Teorija pomeni lahko zgolj znanstveno gledanje na dejstvo ali pojav in je v tem smislu nasprotje od prakse, Teorija je pa tudi nauk, zbirka splošnih izrekov (pravil, zakonov) za razlago skupine sorodnih pojavov. Osnove teorije so dognana dejstva (znani prirodni zakoni) ali samo hipoteze. V tem smislu je teorija nasprotje od empirije (izkustva). N. pr. elektromagnetna valovna teorija svetlobe (glej vpr. 435.), mehanska teorija toplote itd.

494. Mesečnica. Če bi bil mladi risar res sam opazoval prizor z mesečnico, potem gotovo ne bi bil napravil takšne slike. Mesečniki tavajo namreč na svojih vratoalnih sprehodi za mesecem, kakor da ga iščejo in hočejo k njemu, nikoli pa mu ne obračajo hrbita.

495. Zavravno vprašanje. V Simplicuski predor moremo samo 9901,5 m daleč, to se pravi do njegove srede, kajti od te točke dalje bomo stopali vedno iz njega.

»Mislim, da se je Stano oženil!«
»Po čem sodiš?«
»Ker hodi zmerom sam.«

»Kolikokrat sem ti povedal, da ne smeš mčeti psitka!«
»Petkrat, papa!«

»Papa, jaz pa nekaj znam, česar ti ne znaš!«
»Kaj pa?«
»Rastil!«

KULTURNI PREGLED

Jalenovi »Bobri«

Roman »Bobri«, čigar prvi del (»Sama«) je izšel pred dnevi, je navdahnito epiko gorskih lovščev in pašnikov, idilski pastirjev in podgorskih kmetov Janezu Jalenu v Ljubljanski barje. Dušnopastirsko službovanje v sruca Barja ga je kakor sam pravi v predgovoru tej knjigi, seznanilo z močvirsko favno in floro. Preko teh novih pojavov ravnskega in vodnega sveta mu je fantazijska vidovitost skala podobne čarov, ko se je na mestu Barja razprostralo jezero in so nad njegovimi obrežnimi vodami stale bajte koliščarjev. O življenjskih pogojih tega davnega časa in o primitivnem ljudstvu, ki je takrat naseljevalo današnji južni del Ljubljane, varujoče se s stavbami na kolith sovražnikih iz okoliškega pragozda, imamo v izkopanih le nekaj pričevanj. Premalo, da bi si mogli brez stvarjalne fantazije zamisliti pravo življenje teh ljudi, njihove navade, verovanja in socialne razmere in vendar toliko da spoznavamo nekatere splošnosti koliščarske kulture, pri čemer si je pomagamo z nalikami iz obstoječih kultur današnjih primitivnih ljudstev.

Janez Jalen je postavil svoj spis v dobo nekako 2000 let pred naselitvijo Slovencev v naših krajih. Takrat se je koliščarska kultura bližala svojemu višku, saj je okrog l. 1000 pred Kr. že preminila. Pisatelji pravi, da njegova povest mnšker ne nasprotuje dognanim stvarim. Sicer so se prav sedaj pojavili v švic, kjer je cvetela podobna koliščarska kultura kakor na Ljubljanskem jezeru, dvomi o nekaterih splošnih dognanjih glede te jezerske civilizacije, vendar bodi to omenjeno samo mimogrede. Arheolog in antropolog, zoolog in zoogeograf bi mogli overoviti to ali ono stvarno

podlago, ki nanjo Jalen naslanja svoje podobne iz življenja davnih jezerjanov. Citalca zanimajo te podobne predvsem z njihove najzavejšje strani: kot epična stvaritev, ki naj navdahne mrtvo snov z življenjem in nas prenese na perutih stvarjalne domišljije v umetniško ustvarjeni svet kot bolj ali manj verjetno podoba nekdanjega resničnega življenja.

Roman »Bobri« je bržčas zasnovan kot razčlenjena epična podoba več generacij trajajočega življenja, ko je počasi napredujoča materialna kultura (oročje, oročje, prometna sredstva) omogočala nekoliko več blagostanja in stike med raznimi rodovi, ki so takrat živeli na naših tleh. Že v prvem delu vidimo, kako se navezujejo ti stiki, ne več samo v obliki sovražnih napadov, marveč z ženitvami in prijateljskimi dogovori; pri tem prihaja med jezerjane nova pridobitev civilizacije, ki že tiplje okrog začetkov prometne trgovine: sol.

Romanu je dal naslov obstoji bobrov, teh čudnih živalskih arhitektov, ki so podirali v svoje stavbne namene drevje v pragozdu ob vodah, to drevje je četrmonogim delavcem jemal močnejši in pametnejši stvor; človek, uporabljajoč ga za svoje kolčišne stavbe. Pisatelj je postavil dejanje v rodino Ljubljanskega koliščarja Brkatega Soma, čigar dva sinova: Ostrorogi Jelen in Neokretni Karp se borita za prvinstvo, ki gre po starem običaju drugemu, a si ga zaradi večjih telesnih in duševnih sposobnosti prisvoja prvi. Tako smo postavljeni v prvi zapletljaji, ki mu sledi drugi: oba brata se potegujeta za Jezerno Rožo, dekle iz rodbine Tršatega Tura. Ta abelovskokajnovski kompleks tvori s svojimi borbami in zapletljajaji poglavitno vsebino prvega de-

la Jalenovih »Bobrov«. Poleg Ostrorogega Jaleka, ki je poglavitni junak povesti, stopa v ospredje pripovedovanja njegova sestra Sinjocka Kodrolaska; njo nasopled za bratovim dovoljenjem ugrabi bodočji poglavar rodu Korzoregovcev pod Snežnimi gorami Udarni Jelen in jo odvede na svoj dom na Bleiskem jezeru. Tako se zblížata dva oddaljena rodova v času, ko Ostrorogi Jalen, ta pogumni lovec in dobi, vse druge prekačajočji gospodar, zgradi svoje novo kolčišce in postavi bajte, v katerih bo nastel zarod njegove prve žene. Jezerne Rože in drugih žena, ki jih bo še imel. Z borbo za ljubljeno dekle, proti nasilnemu in neprijetnemu bratu in mrkemu očetu, z zgraditvijo novega domovanja in ugrabitvijo Jezerne Rože se približno izčrpa snovno ogrodje prvega dela »Bobrov«.

Pisatelj pa je vmes postavil še dogodke, ki kažejo tedanje civilizacijo: jezerjani, ribiški in lovski ljudstvo se prepeljavajo na drevkahih no vodi, love po gozdovih Krina in okoliških hribov love in medvede, preganjajo volkove, uporabljajo bobre hraneč se z mesom in z rastlinskimi sadovi. Umejo netiti ogenj, peči neke vrste kruh iz jedrc vodnega oreščka; goje na trdnini močvirsko govedo in rogato ovce, tekoj platno in stroje kože, v katere se odevajo. Dobro streljajo iz lokov in sučejo sulice. Žive v množicah; prvorojenec postane gospodar, ostali sinovi in hčere, v kolikor se ne izselijo, žive v zadrugi kot podložniki prvorojenca. Neveste se kupujejo ali jih ugrabijo. Varujejo v duhovne mrtvih in v Nevidnega, ki je nad oblaki odkoder spuščata strele.

To je svet, ki ga je obdelal Janez Jalen v »Bobrih«. Ljubljanski mostiščarji so tako stopili v slovensko epiko, in ko bo celotno delo zaključeno, bo laže presojati njegovo zgradbo in epično pretakanje njegovih dogodkov, prepričevalnost človeških usod, kakor nam jih kaže Jalen v zgodnji zgodovini človeških naselij na tleh, ki jim je naš narod za vedno vtisnil svoj pečat.

človeških naselij na tleh, ki jim je naš narod za vedno vtisnil svoj pečat.

Kakor v »Ovčarju Marku« in v »Tropu brez zvoncev«, je Jalen tudi v »Bobrih« prvinstveno opisovalec življenja v naravi. Dosljedno imeli le malo pripovednikov, ki bi s tolikim živjetim in s takim podrobnim znanjem opisovali živalsko in delno tudi rastlinsko življenje, vpletajoč ga v epiko človeških usod. Tudi v »Bobrih« čutimo, da Jalenu narava ni paprnat svet; ne samo da jo doživlja in čuti kot predmet pesniškega uživanja, marveč tudi doobra pozna njene vzajemne vezi, način življenja posameznih bitij in celo to, kar imenujemo živalska duša. Njegovi opisi narave spominjajo ponekod na klasični vzor pisatelja »Lovčevih zapiskov«. Zakaj tudi v Jalenu je lovski kri in samo tak poznavalec lova je mogel na podlagi nepreobitnega arheološkega gradiva povedati trdico mikavnega o ljudstvu lovcem in ribčev na vodah in v pragozdovih okrog Ljubljanskega jezera. V slovenski »lovski« povesti je dosegl Jalen nesporno višino, kakor je hkrati mnogo prispeval za tisto vrsto našega pripovedništva, ki živi snovno in idejno od izrazitoga domačnostnega čustvovanja. Jalenova proza ne kaže filozofije in sociologije, nje psihologija je precej preprosta, nje idilika morda večkrat naivna, v svoji moralni se ne dviga nad povprečna dela pisateljev duhovniškega stana, toda prava vrednost Jalenove proze je drugje. Jalen je vnesel v slovensko povest nekatere nepozabno lepe strani iz življenja v naravi, on nam je dal občutiti vonj naše domačnosti, kakor le redko katerega pisatelj. Celó v opisu življenja primitivnega lovškega ljudstva jezerske zvrsti rabilo dišil po ljubini do teh tal, ki so bila takrat bolj last svobodno, divje prirode, kakor pa tvešče ustvarjajočih človeških rok, tiste čase še nesposobnih za velika civilizacijska dejanja. Ne vem, ali se pod podobo Ostrorogega Jaleka, ki je poglavitni junak povesti, stopa v ospredje pripovedovanja njegova sestra Sinjocka Kodrolaska; njo nasopled za bratovim dovoljenjem ugrabi bodočji poglavar rodu Korzoregovcev pod Snežnimi gorami Udarni Jelen in jo odvede na svoj dom na Bleiskem jezeru. Tako se zblížata dva oddaljena rodova v času, ko Ostrorogi Jalen, ta pogumni lovec in dobi, vse druge prekačajočji gospodar, zgradi svoje novo kolčišce in postavi bajte, v katerih bo nastel zarod njegove prve žene. Jezerne Rože in drugih žena, ki jih bo še imel. Z borbo za ljubljeno dekle, proti nasilnemu in neprijetnemu bratu in mrkemu očetu, z zgraditvijo novega domovanja in ugrabitvijo Jezerne Rože se približno izčrpa snovno ogrodje prvega dela »Bobrov«.

rogega Jaleka ne skriva malce divjaško zakrinkana figura pristno Jalenovega vrlega mlada, sorodnika Marka in drugih Jalenovih junakov, kajti ta divjak je v bistvu tako pošten in krotki, da nam postane prikupek. Vidi se, da Jalen ne more niti tu ven iz svojega značilnega odnosa do ljudi, ki je vtisnil vsej njegovi prozi ne posebno originalni, vendar pa človeško toplo značaj. Velika Jalenova odlika so tudi formalne kvalitete njegovih povesti. Mitžim predvsem na njegov slog in na bogato besedišče, zajeto iz živga in zdravega vira ljudske govornice; tudi v tem pogledu bereš Jalenove spise s posebnim užitkom.

»Bobri« so izšli kot 26. zvezek »Slovenske knjižnice v opremi in z ilustracijami priznanege kiparja Franceta Goršeta. Ilustracijam, ki so nedvomno skrbno delo in rešujejo nelahke naloge, se pozna pogled plastično ustvarjajočega umetnika, vendar se človek zlasti v nekaterih primerih ne more ubraniti vtisu neke trdote, ki se ne prilaga docela Jalenovi lirično dihaajoči pripovedni knjigi.

Pred premiero v Drami

Ibsenov »Gradbenik Solnes«

Avtobiografske osnove k dramu
Nemalo ga pomena za razumevanje igre je to, kar piše Thomas Roffler v svoji monografiji o Ibsenu o nastanku »Gradbenika Solnesa«. »Gradbenik« je simbol za umetniško ustvarjanje Ibsena samega, ki je podel v osebi Solnesa veliko avtobiografskega. Njegove izpovedi o delu, o ceni za uspeh in ustvarjanje pričajo, da je menil dramatik za arhitektom Brovikom, Solnesovim tekmecon, svojega lastnega konkurenta, ki je bil mlad dramatski talent njegovega časa, Brovikova odvisnost od Solnesa pome-

Kronika

* **60letnica rojstva dr. Gregorja Zerjave.** Danes mine 60 let, kar se je v Ložu na Notranjskem rodil naš nepozabni dr. Gregor Zerjav. Toplo in hvaležno se ga spominjamo kot ustanovitelja »Jutra«. Le kratka življenjska pot mu je bila usojena, umrl je 27. junija 1929, kmalu potem, ko je izgubil svojo blago družico gospo Mileno roj. Lavrenčičevo. Neizprosna bolezen je ugonobila to dragoceno uspehov, izkušeno trpljenja in dela polno življenje. Večno časten in hvaležnost ostane med nami spomin na dr. Gregorja Zerjavo.

* **Razvoj italijanske radiofonije.** Italijanska radijska družba EIAR ima zdaj, kakor poročajo listi, 40 oddajnih postaj na srednje valove in 11 oddajnih postaj na kratke valove. Izpočetka je imela samo oddajne postaje v Rimu, Milanu in Napulju. Kmalu pa so sleile nove obsejne postaje, razdeljene po vsej Italiji, kakor tudi v Tripolisu in Adis Abebi. V preteklem letu so bile izpopolnjene postaje v Ljubljani, Zari in na Krku in Albaniji pa je pet oddajnih postaj. Nadalje premore družba dve televizijski postaji, dva raziskovalna laboratorija, in poseben nadzorstveni urad.

* **Razstava nemških časopisov v Rimu.** V okviru nemško-italijanske vzajemnosti bo 19. t. m. otvorena v Rimu razstava nemških časopisov in časnikov. Prikazala bo mogočni vpliv nemškega časopisa kot bistvenega činitelja nemške kulturne delavnosti na vseh življenjskih in delovnih področjih.

* **Komité za oceanske študije** je bil ustanovljen pri inštitutu za študije o renesansi v Firencih. Komití je na prvi seji dolečl s smernice svojega dela, ki se bo pričelo z daljšo študijo o Kristofu Kolumbu.

* **Knjiga o Benjaminu Gigliu.** Sloveči tenorist Benjaminu Gigli je ob svoji 50-letnici pripovedoval pisatelj Italija Toscaninju marsikaj zanimivega iz svojega življenja. Pisatelj Toscanini je skrbno zabeležil njegove nazore in izkušnje ter jih zbral v pripunkno knjigo z naslovom »Zaupano«. Gigli se predstavlja čitateljem kot goreč pevec, zraven pa pove mnogo zanimivega o tehničnih vprašanjih pevske umetnosti.

* **Smrt slovečega nemškega zdravnika.** Za posledicami nesreče, ki se mu je pri merila v službi na vzhodni fronti, je umrl v starosti 35 let nemški zdravnik dr. Konrad Brandsch. Bil je sicer specialist-ginekolog, vendar se je takoj v pričetku sedanje vojne posvetil letalstvu in je skrbel za prevoz najbolj nevarno ranjenih z letali. Postal je letalski štabni zdravnik in je vodil posebno motorizirano letalsko sanitetno kolono. Odlikovan je bil z vojnim zaslužnim križcem I in 2. stopnje z meči.

* **Madžarski židje se so osvobodili obrnitištvu.** Ker je bil z novo zakonodajo židovski življenji izločen iz trgovine in industrije, si skušajo pripadniki izraelove vere ustvariti življenjske pogoje v obrnitištvu. V madžarskih obrnitiških šolah je bil zabeležen visok odstotek židovskih učencev. Zlasti veliko zanimanje so pokazali za usnitarstvo, torbarstvo krojaštvo, grafištvo in fotografijo. Madžarski list »Uz Magyarorszag« opozarja oblastna na to dejstvo in zahteva učinkovite ukrepe, da židje ne bodo dobihi prevladujočega vpliva v madžarski obrnitiški. * **Smrt slovečega slikarja.** Italijanski slikar Ubaldo Oppi, čigar dela so v raznih evropskih javnih in zasebnih zbirkah, je umrl v Vicenzi v starosti 53 let. Bil je po rodu iz Bologne, vendar je že mlad prišel

v Vicenzo, od koder se je odpravil na študije na Dunaj in v Pariz. Ko je po prvi svetovni vojni razstavil svoje umetnine v Milanu in Benetkah, je močno zaslovel. Naslikal je tudi velike freske v različnih cerkvah.

* **Poroka vojnega slepca.** V Milanu se je poročil v vojni oslepeli dr. Karel Borsani z gdnco Franko Longhinljevo. Poroka je bila prav svečana. Za priče so bili predsednik italijanskih vojnih invalidov, prav tako v vojni oslepeli Del Croix, nadalje milanski župan in dva vojaka, ki sta služila v isti četi, v kateri se je boril dr. Borsani. Sopranistka Patiana Menottijeva je na koro zapela ob spremljevanju orgelje Gounodovo »Zdravo Marljivo«.

* **Mlad reševalec.** Nedavno se je vračalo osem mladih kmetec s čolnom čez reko Pad domov. Dekleta so bila prav razigrana, kar pa je povzročilo nesrečo. Čoln, ki ga je vodil 17-letni Giovanni Crepaldi, se je prevrnil. Pogumni mladenič se je rešil oklepanja vseh potapljačih se deklet in je reševal drugo za drugo. Tako je spravlil vseh osem deklet na breg.

* **Dvojni nesreča.** Stiričlanska družina pismonoše Piaia iz Crocette (Treviso) je postala žrtev dvojne nesreče. Po zaužitju nepravilnih gob je zdravnik odredil prevoz zastrupljenih oseb v bolnišnico. Ker voz ni bil na razpolago, je zdravnik zaradi nujnosti povabil vse štiri bolnike v svojo avto. Na ovinku pa se je avto zvrnil po rebri. K sreči je bila usoda v obojni nesreči naklonjena. Poškodovanci se lo lahko ranjeni in tudi posledice zastrupljenja z gobami so bile brž odpravljene.

* **Dnevno je izgnilo 1000 lir.** Gospod Burlando ima v Genovi več lekarn. Ze dalje časa je sumil, da krade pri njem eden izmed njegovih nameščenecv. Najel je detektive, ki so nameščenca nadzorovali. Nedavni večer je bila zasačena neka njegova prodajalka, pri kateri so našli v izredno veliki ročni torbici obilje raznih dragocenh stvari. Preiskava je dosegla, da je s tavo tico sodelovala več tovarišic. Zaadnje dve leti je zasačena nameščenka odnašala dnevno plen v vrednosti kakih 1000 lir. Na ta način je bil gospodar oplenjen za pol milijona lir. Uvedena je bila obsežna preiskava.

* **Ukradena ljubavna pisma.** Soproga nekega visokega uradnika v Milanu je bila obveščena od čistila parketov, da je nedavno na njenem stanovanju ukradel iz omare 30 pism, ki utegnelo biti gospej zelo pri srcu. Za vsako pismo je zahteval 1000 lir odkupnine. Gospa je povabila topova na sestanek in ga je prosila, naj ji vrne vsa pisma za 2000 lir. Izsiljevalec pa ji je za to vsoto vrnil samo dve pismi. Toda o zadevi je že bil obveščene gospejin advokat, ki se je zdaj pojavil v spremstvu detektivov. Prijeli so falota in so našli pisma pod vzglavjem v njegovem prenočišču. Izsiljevalec bo seveda prejel pošteno plačilo pred sodiščem.

IZ LJUBLJANE

u— Prvič pod netlo. Martinovo nam je prineslo prvi pravi letošnji mráz. Noč je bila jasna, jutraj pa je spet megla zalila Ljubljano in davi je živo srebro beležilo komaj 0.8°. C. Jutro je bilo sveže, prijetno hladno, vendar pa je veljalo za prvo napoved zime. Ze v torek smo imeli precej hladno vreme in je toplomer jutraj beležil samo 2° C, čez dan pa 9.6° C. Vdor hladu pa še nadalje vzdržuje jasno vreme, ker se ozračje takoj zvedri, čim se dvigne jutranja megla.

u— Avgust Pirc na zadnji poti. Spet je omahnil v večnost eden od stare učiteljske garde. V 79. letu se je moral posloviti od življenja. V torek popoldne so ga z žal do njegovega poslednjega domovanja spremili svojci ter mnogoštevilni prijatelji in znanci. Zlasti obilno so bili zastopani njegovi stanovski tovariši. Blag mu spomin!

u— Zeinate glave in repo je začela Gosposdarska zveza prodajati na drobno in seveda po maksimalnih cenah v mesarskih tržnicah in Ovirkovem prostoru, ki je takoj na začetku tržnice na Pogačarjevem trgu. Tu se bodo Ljubljančani lahko založili po maksimalnih cenah tudi z rumeno kolebaro, korenjem in krmilno peso, kakor bo pač blago prihajalo na trg v Ljubljano. Zaloga bo vedno tako velika, da bomo imeli želnatih glav in repo deska za spruti ter gospodinje ter rejci malih živali ne bodo imeli več skrbi z nabavo teh pridelkov, hkrati se pa sedaj lahko zanosa, da jih

nikdo več ne bo mogel izkoristiti s prodajanjem po previsokih cenah. Upamo, da bo posredovanje županstva tudi pri drugih, Ljubljčanom potrebnih pridelkih imelo tak uspeh.

u— Trikrat so že zasejali mestni vrtnarji robove zelenih trat v Zvezdi in spet so zlasti ogli popolnoma pohojeni in poteptani kakor cesta. Ali meščani res nimajo več čuta za nasade in za red, ker po parkih in nasadih prav nič več ne pazijo, kje hodijo. Poteptani ogli zelenih trat v Zvezdi nam pričajo, da prav veliko, posebno mlajših Ljubljančanov več ne vidi, kje je z belim peskom posuta široka pot, ob enem pa misli, koliko stopinj prihrani, ko kvarti lepo urejeno in dobro oskrbovano Zvezdo, ki zaradi poteptanih oglov zbuja prav slabe sodbe o Ljubljančanih. Velikih mest vajeni ljudje morajo zato Ljubljančane smatrati za vasčane, ki se še niso naučili hoditi po mestnih cestah, in varovati z velikimi stroški urejene nasade.

u— Trgovcem in pekom mestni preskrbovalni urad sporoča, da bo začel deliti nakazila za blago, ki ga potrebujejo za mesec december, v ponedeljek 16. t. m. tako, da pridejo ta dan na vrsto trgovci z začetnimi črkami A do J, v torek 17. t. m. z začetnicama K in L, v sredo 18. t. m. z začetnicama M do O, v četrtek 19. t. m. z začetnicama P do S, v petek 20. t. m. trgovci z začetnicami S do Z in v soboto 21. t. m. vsi peki. Znova opozarjamo vse trgovce in peke, da bodo oislej nakazila za blago dobivali le enkrat na mesec. Zato naj bodo pa navedbe, koliko blaga potrebujejo, natančne. Po navedenem roku pa do 15. decembra nihče ne bo mogel dobiti nakazila za blago.

u— Podaljšanje rumenih legitimacij upokojenih žel. uslužbenecv, rentnikov in njihovih rodbinskih članih se vrši na postaji Ljubljana gl. kol. dne 2. dec. od črke A do vključno G, dne 3. dec. od črke H do M, 4. dec. od črke N do S, 5. decembra od črke T do Z, dne 9. in 10. dec. za zamudnike. Na postaji Ljubljana-Siška: dne 14. dec. od črke A do vključno G, 15. dec. od črke H do M, 16. dec. od črke N do S, 17. dec. od črke T do Z, 18. decembra pa za zamudnike. Na postaji Ljubljana-Rakovnik dne 19. decembra. Na postaji Zalog dne 21. decembra. Opozarjamo žel. upokojence, da se neumudoma zglaste pri šefih pristojnih postaj, kjer dobe ostala splošna navodila. — Direkcija Zelenic, Ljubljana.

u— Staršem otrek, ki hodijo v ljudsko, meščansko, trgovsko, tehnično srednjo šolo, gimnazijo in trgovsko akademijo opozarjamo, naj jih prijaviyo v Korepetitorij, kjer jim dajemo dnevno dve uri instrukcij po učnem načrtu in jih pripravljamo vsak dan za prihodnji dan, četudi ne obiskujejo šole. Informacije in prijavitelje: Korepetitorij, Mestni trg 17/A, od 8—12 in od 14—16.

u— Večerni trgovski tečaj — v središču mesta pri Trgovskem učnem zavodu, Kongresni trg 2 — se vrši do nadaljnjega v zgodnjih popoldanskih urah. Še predno prične poslovanje v uradih in trgovinah. Pouk iz vseh trgovskih predmetov. Posebni tečaji za tuje jezike, stenografijo, strojepisje in knjigovodstvo. Tečaji so odobreni od šolske oblasti. Vpisovanje za šolsko leto 1942/43 bo zaključeno dne 12. t. m. Informacije dnevno do 19. ure.

u— Jezikovni tečaji — italijanski, nemški, francoski itd. — v središču mesta pri Trgovskem učnem zavodu, Kongresni trg št. 2 — prično tekem prihodnjih dni. Pouk dopoldne, popoldne ali zvečer (po želji) v začetnem, nadaljevalnem ali konverzijskem oddelku. Najuspešnejša učna metoda. Tečaji so uradno dovoljeni. Vpisovanje ter informacije dnevno do 19. ure.

u— »Obraz v zrcalu« je prvo leto Mire Pucove, pisateljice knjige »Tiha voda«. Oboje dobite v knjigarni Tiskovne zadrage, Šelenburgova ulica 3.

u— Gospodinski koleдар za leto 1943/XXI-XXII bo izšel v založbi knjigarne Tiskovne zadrage. Naročila sprejema knjigarna v Šelenburgovi ulici št. 3.

u— Novinarska nabavljilna zadruga bo imela izredni občni zbor v nedeljo, 22. t. m. ob 10. dopoldne v Novinarskem domu, Gosposdarska ulica 12.

u— Velikodušen dar kirurški kliniki. Neimenovana bolnica je podarila 2.000 lir za kirurško kliniko. — Najlepsa hvala!

u— Obrtniki, ki so sedaj prejemali gorini špirit, so vabljeni, da dvignejo nakaznice za oktober pri oseku za obrnitištvo v Copovi ulici 1 do 25. t. m. Mizarski mojstri morajo dokazati potrebo špirit za mesec november z naročilnicami za delo. Tudi dosedanj upravičenci frizerske

Sul fronte d'Egitto: Collocamento di un cannone nelle linee Italiane. Na egiptski fronti postavljajo top italijanske sprednje postojanke v položaj

stroke dobio nakaznice za špirit pri oseku za obrnitištvo do gornjega roka.

u— Semenski krompir razdeljuje podružnica Vič članom Sadjarskega in vrtnarskega društva. Razdeljevanje vrši g. Gabrošek v Rožni dolini, cesta XVII, št. 1.

u— Nesreče. V ljubljansko bolnišnico so minule dni pripeljali spet več onesrečenecv iz mesta in z dežele. Pri delu na njivi se je ranila v desno nogo 50-letna žena posestnika Ana Zgončeva z Iga. Z zlomljeno nogo so pripeljali na kirurški oddetek 56-letno ženo posestnika Marijo Ponikvarjevo iz Kozarji. Pod voz je prišel na Ježici 74-letni ubogi Jure Jurkovič, ki ima poškodbe po vsem telesu. 78-letna zasebnica Marija Radionova iz Ljubljane je padla in si zlomila desno nogo. Po stopnicah je padel in se hudo potkolil 22-letni brusar VIII Rajkard iz Ljubljane. Simon Veber, 3-letni sinček krojaškega mojstra, pa si je pri padcu zlomil desnico.

Iz Novega mesta

u— Članstvo Dopolavora. Predsedstvo novomeškega Dopolavora sporoča, da je zapadla članska izkaznica Dopolavora, ki je bila izdana med letom. Zategadelj se no- beja izmed dosedanjih članov ne smatra več za člana organizacije Dopolavora. Kdor želi obdržati članstvo za leto XXI., mora predložiti novo prošnjo. Potrebni formular se lahko dobi pri občinskem Dopolavoru na mestnem rotočju.

u— Sečnja oreha. Med letom se je razširilo po okraju mnenje, da so bili z izdanimi predpisi Visokega Komisariata za proizvodnjo lesa in za izvoz druzjavljani vsi obstoječi predpisi o zaštiti domačega oreha. Posledica tega je bila, da so pričeli v vsej Ljubljanski pokrajini in posebno v novomeškem okraju, ki je najbolj bogat na orehovitih kulturah, brez odobritve pristojnega upravnega oblastva, sekati orehova drevesa brez razlike in to tudi zdrava in rodovitna in ne glede na premer. To mnenje je popolnoma napačno, ker je bila z naredbo mišljena le sečnja godnih dreves, ne pa sadnih dreves, med katera spada oreh. Zaradi tega se opozarja prebivalstvo, da je sečnja domačega oreha dovoljena le v skladu s predpisi o gojivni in sečnji domačega oreha in samo s predhodno odobritvijo okrajnega glavarstva. Les od orehovitih dreves pa se sme dati v promet šele potem, ko je bil žigosan od kmetijskega in gozdarskega referenta in ko je bilo dobljeno dovoljenje za prevoz. Izrecno pa se opozarjajo vsi lastniki orehovitih kultur, da novomeško okrajno glavarstvo ne bo več izdajalo naknadnih sečnih dovoljenj, proti vsem kršilecm te naredbe pa se bodo izvajale stroge kazenske mere.

Iz Spodnje štajerske

Pogreb Stanislava Planinca, ki je 30. oktobra padel v boju z banditi, je bil v Majšperku kar najbolj svečan. Tovaršijovski so imeli ob krsti častno stražo do pogreba, ki se ga je udeležil tudi okrožni vodja Bauer. Ob grobu so se od pokojnika

poslovili številni govorniki in igrala mu je godba.

u— Obred iz enega lonca v Mariboru. Na predlog krajevnega skupinskega vodje Mežnarčiča je bilo sklenjeno, da bodo ob priliki zbiralnega dne za nemško zimsko pomoč pripravile gospe v prostorih krajevnje skupine v Mariboru obed iz enega lonca, kar je zopet dokaz nepriljene skupnosti, ki veže vse plasti prebivalstva.

u— Solško zborovanje v Ptuj. Pred dnevi je bila v Ptuj delovna seja šolskih vodij iz vsega okraja. Pooblaščenca Brandl in Lechner sta pri tej priliki obravnavala šolska vprašanja in ugotovila, da je doseganje delo učiteljstva v ptujskem okraju nadvse zadovoljivo. Nato sta dala nadaljnje smernice za zimsko delo. O raznih šolskih vprašanjih je nato govoril še okrožni vodja Fritz Bauer. Popoldne so si udeleženci zborovanja ogledali Pirchovo tovarno usnja in obiskali družino klet v Ptuj.

u— Novi grobovi. V Račaj je umrla v visoki starosti 83 let ga. Marija Poharjeva, rojena Bevkova. Pokopali so jo v torek popoldne. — V Mariboru je umrl g. Alojz Šerp, bivši ravnatelj nekdanjega nemškega dijaškega doma v Mariboru. Pokopali so ga večerj popoldne na Pobrežju. — Poziv k štednji z elektriko, plinom in premogom je objavil mariborski dnevnik 10. t. m., kjer praví: Kakor vsa Nemčija, se bo tudi Spodnja štajerska z razumevanjem priključila štednji, ki jo je pripočel maršal Göring. Tako bo ponovno izprčila čvrsto voljo, da hoče storiti vse, kar more priboriti končno zmago.

u— Poroka. V Mariboru sta se poročila Srečko Preskar iz Sevnice in Ana Trapečarjeva iz Maribora.

u— Mlada kmetica v plamenih. Ze pogostokrat so se zgodele hude nesreče, ker je ta ali ona kuharica prillila petroleje, da bi hitreje zakurila. Iz lipniške okolice poročajo o novi taki nesreči. 24letna kmetica Marija Wagnerjeva si je dala opravka pri petrolejski svetilki. Ko jo je zažgala, se je po nesreči obrizgnila s petrolejem in namah je bila vsa v plamenih. Na vpitje je prišla na pomoč mati, ki jo je polila s škafom vode. Kljub temu je dobila mlada gospodinja zelo hude opekline po obrazu, rokah in na prsih in so jo brž pripeljali v bolnišnico.

u— Nesreče. Pri nakladanju opeke v Lajteršperku se je na lecu močno poškodoval 32 letni delavec Rafael Šalamun. 34letni delavec Franc Oder se je pri delu v Mariboru poškodoval na glavi, 42letna vinčarica Ana Verzelova iz Ijutomerke okolice je morala občutiti hude posledice letošnjega močnega mošča. Njen mož se je namreč napol in jo je tako premikastil, da so jo morali pripeljati v mariborsko bolnišnico. Tja je bila pripeljana tudi posestnikova hčerka Marija Pogorelničkova iz Svečine, ki je padla z iglo v roki in se ji je igla zasadila v član ter se prelomila. Levico si je hudo poškodoval pri delu 46-letni mizar Janez Stolz iz Maribora, 19-letna Ljudmila Strnadova iz mariborske okolice pa je pri prešljanju sadja zašla z desnico v stiskalnico, ki ji je oddrobila vse prste.

Radio Ljubljana

ČETRTEK, 12. NOVEMBRA 1942-XXI
7.30: Lahka glasba. 8.00: Napoved časa — poročila v italijanski. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovenski. 12.45: Komorna glasba. 13.00: Napoved časa — poročila v italijanski. 13.10: Pet minut gospoda X. 13.15: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboženhil SI v slovenski. 13.20: Izmenjalni koncert z Nemčijo. 14.00: Poročila v italijanski. 14.15: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec — pisana glasba. 15.00: Poročila v slovenski. 17.15: Koncert vodi dirigent Trontelj. 19.30: Poročila v slovenski. 19.45: Simfonična glasba. 20.00: Napoved časa — poročila v italijanski. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenski. 20.30: Vojške pesmi. 20.45: Preludji, intermezji in plesi iz znanih oper. 21.15: Predavanje v slovenski. 21.25: Koncert vodi dirigent Mavioce. 22.10: Zanimivosti v slovenski — plošče. 22.45: Poročila v italijanski.

ni duhovno odvisnost mlajšega pesnika od Ibsena. Vsekakor je strah pred zmogovito tekmujočo mladostjo najbolj skriti trepet te duševno nepregledno zapletene tragedije starajočega se umetnika. Igra je v pozornosti vzbujajoči meri izpoved in obracun s samim seboj.

Prav tako je v drami oseba Hilde zajeta iz resničnega pisateljevega doživljanja z ekim mladim dekletom. Toda Hilda ni prešla v igro kot plastična prapodoba tistega dekleta. Verjetno je, da jo je dramatik iz mnogomane vestnosti izpremenil. Vsekakor doživljanja s Hildo ni hotel ali smel postvariti življenjsko resnično. Tako je postala simbol nadčloveka in hkrati portret diferenciralne sodobne psihe.

V marsičem, kar izpoveduje v igri Solnes, se razkriva duševni konflikt avtorja. Ir vendar to ni zgolj Ibsenova avtobiografija, ni samo subjektivna drama. V njej je zajel vse širše kompleksne: poleg realne je podal tudi simbolično borbo med naučnim žitjem in npravnim hotenjem.

Delo spada v zrelo dobo Ibsenove tvorbe ko se je vedno bolj oddaljeval od golo-ga realizma in se približeval sintetičnemu prikazivanju življenja z močno oporo v metafizičnih vplivih na potek zemskih usod. (Drama: »Brand«.)

Vsebina drame

Schopenhauerova materialna vsebina je dejansko sledeča:

Gradbenik Solnes se je zaradi svoje nardarjenosti in sreče visoko povzpel, toda tudi na račun drugih arhitektov kakor sta talentirana Brovika, oče in sin, ki si ju je vdjal. Solnes se je boril za svoj položaj prvga med prvimi in mu brezobzirno žrtvoval mlade, nadebudne tekmece. svojo lasno mladost rodbinsko življenje z ženo Aino otroke in dom, v obeh pomenih besede hišo in pojem »dom«. Toda na videz tlačanski Solnes bočha na slabi vesti,

V njegov dom, kjer živi z Alino v zaslonu ki jima po njegovi krivdi ne nudi sreče, pride mlado dekle Hilda. Solnes jo je spoznal kot 14letnega otroka ko je zidal v njenem kraju cerkev in obesil kljub svoji omočnosti venec na stolp Obljubljen je zanj navdušeni Hildi, da pride čez deset let ponjo in jo povede v kraljestvo.

Kjer bo ona njegova kraljčina. S tem je zbudil v njej vse sanje ženskosti in ona čak, deset let na izpolnitev. On je njen ideal. Ko ga po desetih letih ni, se kot samostojno, energično dekle odtrga od doma in pride k Solnesu izterjat izpolnitev svojih sanj: kraljestvo. Solnesa vidi, ga hoče videti in imeti velikega kot človeka in ustvarjalca. To je njen ideal, njena fiksna ideja. Od njega zahteva več kot on resnično zmoro, in tako v hrepenenju da bi ustregel njeni in svoji želji po tistem, o čemer oba sanjata, se vzpne na stolp svojega novozgrajenega doma, kamor hoče obesiti venec. Oba vidita v tem dejanju potrdilo njegove nove moči, njegovega prepoveda, toda zanceni vrisk Hilde, ki pozdravi svojega gradbenika na stolpu želja, prekrcne njegov smrtni padec s stolpa.

Vzroki in posledice v dejanju

Prvobitno je Solnes človek, ki je v bistvu ustvarjen za meščansko srečo in jo je željan. Po narodi nadarjen, bi se lahko povzpел brez nemoralnih pomagat do uspehov. Bil je ustvarjen, da živi v srečnem zakonu — toda v svoji tragični zagrizenosti — da bi presegel dane mu meje in da bi si čimprej priboril priznanje in slavo, je zanemaril ženo, žrtvoval njo in dom in — se je posluževal, gnan od demona slavohlepa — vseh sredstev za dosego cilja. Žrtvoval je oba Brovika, njuno sorodnico Kajo in še marsikaterega tekmeca. ženo dom, otroka — kakor snohodec za uspehom. Če pa se zbudi iz transa, se mu oglav-

si vest in se zbudi strah pred mladostjo, pred povračilom usode. In ko pride Hilda, simbolizirana in utelešena mladost, zaživi v njem pod njenim vplivom želja po doslej zatrtani življenjski radosti, po srečnem življenju.

Dvoje ljudi je hotelo svojo srečo in se je borilo zanjo z nedovoljenimi sredstvi, zato se ta sreča po zakonih etike ne more uresničiti. Zgrajena bi bila na napačnih podmenah in zato mora nujno priti do padca iz vrtoglavne višine, kajti kdor ni rojen kot nadčlovek naj ne tvega dejani, ki so preko njegove moči.

Pojav Hilde

Malo, nedoraslo Hildo poznamo iz Ibsenove igre: »Gospa z morja«. Najmlajša hči drja Wangla iz lysangerskega fjorda je. Njena prvotno življenjsko okolje, mladost, mahača: »osena z morja«, vse kar je v zvezi s Hilding preteklostjo kaže, da ni povprečna ženska Zasanjana (značilna poteza »nordiskih žensk), trmasta, zahtevna, željna življenja, romantična, polna idealov in vendar, kadar je treba — nadvse realna — pride kakor upnik iskat obljubljeno ji kraljestvo.

Morda je bila to samo Solnesova obljuba otroku, morda podzavestno vzbujajoča se ljubezen do doraščajočega dekleta, morda nezaveden izraz zatrtih hrepenenj potisti sreči, ki jo je žrtvoval uspehu — toda ko pride Hilda je že vse to zasuto s požabo. Lov za uspehom mu je zastupil vse druge misli. Hilda pa jih znova zbudi v življenje. Njeno kraljestvo je Solnes kot človek kot možki kot gradbenik in umetnik z vsemi njegovimi uspehi. Da je pri tem sebična in gre preko njegove žene (čprav ima trenotke, ko se pred tem zgrozi) — ji ni mar. Ona je kot wikingška potomka zelo veliki, format amoralnega človeka. Le v najožjem stiku z moralnimi zakoni

jim hipno podlega, a se vedno znova vrača v svoje kraljestvo svobode.

V drugem dejanju kaže močan erotični moment na bodočo realizacijo ne samo duhovne, temveč na harmonično zvezo idealne in materialne ljubezni. Zato je Solnesov vzpon na stolp znamenje njegove osvobodene vesti in zanj in za Hildo pohod v njuno »kraljestvo«.

In vendar se človek vpraša: zakaj potem njegov smrtni padec?

Ta je simboličen in materialen. Usoda izterja svoj dolg, prav v trenotku, ko je dosegel svojo notranjo svobodo.

V uprizoritvi, ki jo je zrežirala ga. Marija Vera, bodo igrali: Solnesa-Levar, Alino-Marija Vera, Hildo-Bolter-Ukmarjeva, starega Brovika-P. Kovič, mladega Brovika-Verdonik. Kajo Foslijevo-Simčičeva in drja Herdala-Raztresen. Prevod in inscenacija sta delo inž. arh. B. Stupice.

Maša Slavčeva.

ZAPISKI

Nova študija o Manzoniu, Cesare Angelini je izdal v založbi U. T. E. T. dajišo študijo »Manzoni«. O piscu »Zarocenece« obstojí že obsežna literatura, ki jo je pred leti zbral Marino Parenti v knjigo »Bibliografija Manzoniaca«, vzelc temu je Angelini po sobi kritika lista »Meridiano di Roma« povedal mnogo zanimivega. Pisce visoko ceni pisatelja, čigar »I promessi sposi« so mu stolaba za vedno, in katere imenuje »sveto knjige«, vredno, da jo prebiramo poleg evangeljev. Sv. pisma in brevijar, Manzoni ima tudi v sedanjih Italijih množico proučevalcev in častilcev; zanosna knjiga Cesara Angelinija ničkar ne preseneča ne s svojim kultom in ne s prodornim poznanjem vseh problemov, ki

so zvezani z Manzoniem, njegovo dobo in njegovim delom.

Ljubljančanka Elisabeth Zimmermann (po rodu Jelka Igličeva) je postala članica gledališča v Gradcu in je nedavno dosegla velik uspeh v Straussovi operi »Cigan barone«. Ob tej priliki je pisal kritik »Tagesspost«, da je graška opereta »mela je v redkih primerih »Saffri« s tako očarljivim glasom, kakor smo ga tokrat slišali. Sopran Elizabete Zimmermannove je lahek kakor ptičji klic in vendar obdarjen s takim toplim, čutnim timbrom, da ga postusamo z užitkom, Ta glas ne pozna težkoš visline in ne utrjenosti in je tehnično odlično podprt. Pisce hvali tudi pevkinjo igro.

Bergov »Wozzecka v rimskem Reale del'Opera. Minule dni je bila v rimski Kraljevi operi premiera operne skladbe Albana Berga »Wozzecke«. Berg je učenec Schönberga in je prekosil svojega učitelja, ne v strogi zvestobi načelu atonalne glasbe, s katero je Schönberg vplival tudi pri nas (preko Habe na Sl. Osterca), marveč, kakor poudarja ob vprizoritvi »Wozzecka« rinski kritik, v humanizaciji glasbe. Opera je vzlic temu ohranila izrazito modernistični značaj in je zaradi svojega dinamičnega in kipečega značaja, ki zagrabiti tradicionalista, dosegla lep uspeh.

Razstava toskanskih umetnikov v Düsseldorfu. Minule dni je bila v mestu Düsseldorfu otvorena razstava umetnikov iz Toskane. Ta umetniška manifestacija v porenkem kulturnem središču je viden izraz italijansko-nemškega tesnega sodelovanja tudi na kulturnem področju. Predgovor, ki ga je spisal za razstavni katalog odlični rinski publicist. Nac vs. Cornelio di Marzio, je približil v najnovejši številki: »Meridiano di Roma«.

INSERIRAJTE V »JUTRU«

Jesenske barve

Preko strmih, rosnih travnikov gre naša pot. Bledi podleski so jim zadnji cvetni okras. Iz doline se leskeče srebrni trak tenke reke, pot postaja čedalje ožja. Osamel hrast, ves rogovilast in star, razprostrta s svojim odpadajočim listjem široko odejo okrog sebe. Pod stopinjami šume oveneli listi. Čim bolj se bližamo gozdnemu robu, tem bolj gosti je njihova prepoga. Narava jo je položila skrbno preko zemlje da jo zaščiti. A ko nam noge stopijo na gozdno stezo, se nam vderejo prav globoko v to pisano prepogo, ki izžareva neki posebni sij, neko čudno svetlebo ki blazi mračno mističko gozdnost. Gozd postaja prozornejši. Vrhovi se zibljejo v rahlem vetru. Božajoče gre preko drevcev in grmov ter jim počasi sliči oblačilo. Listi za listi se trgajo od vej in padajo. Neprestano selektirajo k tlom. Iz zemlje so prišli, v zemljo se vračajo...

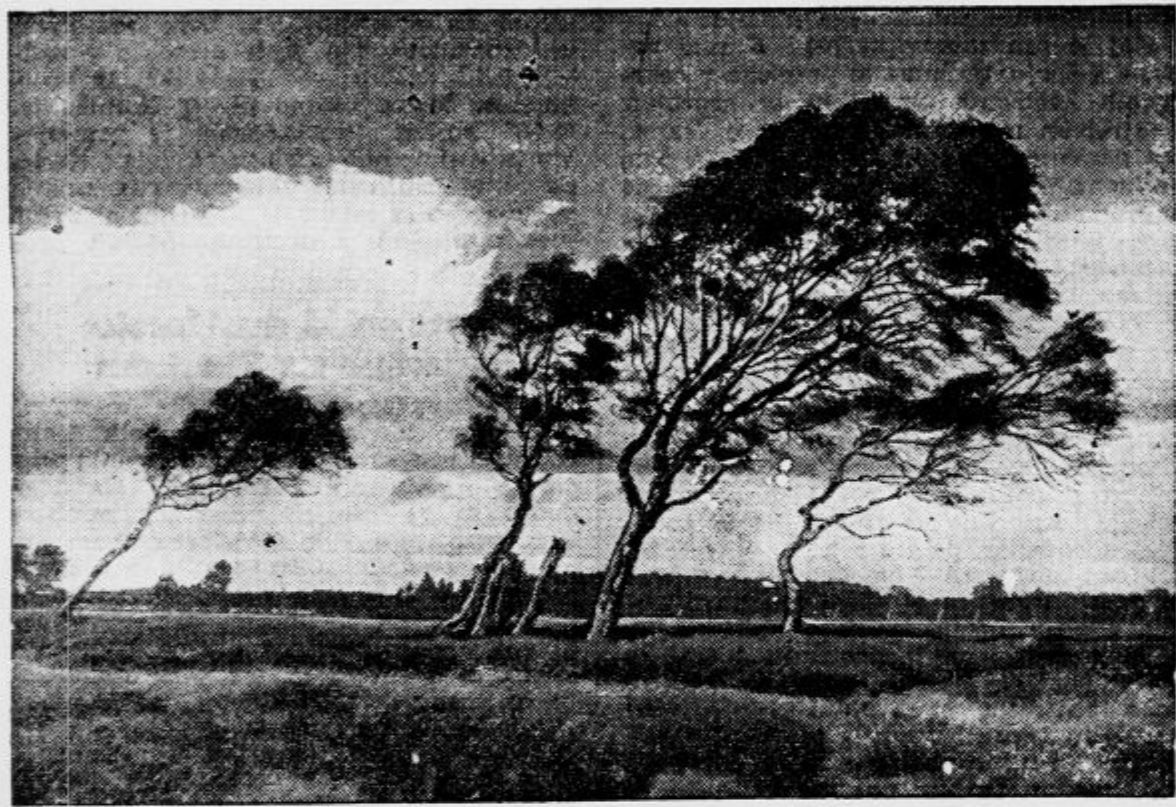
Gozd smo prehodili, rahla vzpetina nas vodi skozi mladje. Mali jeseni kažejo s ponosom, kako visoko so letos zrasli, vitki vrhovi se jim stegujejo nekam vedečno v višavo. Ob vsakem dihu prožno zanihajo sem in tja, kakor da so se že zgodaj naučili, kako se je treba vsaki sili ukloniti, da te ne zlomi. Nežno zeleni, mehki lističi visijo kakor puhaste bradice na tenkih vejicah. Mlade smreke in bori stoje vse strunnejše. Čeprav sega ta novi zarod pogosto komaj čez travo, vendar izdaja z vso držo zaupanje v svojo bodočnost, od nebes segajoča višino. Posamezni mladi javori žarijo s plamenčastim rumenim iz ostalih drevcev. In potem breza v sredini vsega nastaja Vitko debla so ji srebrni na soncu, nežne veje ji visijo kakor niti v zraku in zlati listi trepečejo na njih. Visoko se vzpenja nad vsemi drevi v svoji okolici, kakor da hoče pokazati, da je odina odrasla med njimi. Tako

joče listje ima barvo krvi in se meša s zlatim listjem bele breze. Na svetu je vedno tako: Kjer je zlato, je v bližini tudi kri...

Sedaj smo dospeli na vrh, do razglednika. Njegovo orodje moli kakor jambor iz gozdnega morja. Ali pa je to le morje barv? Prevladuje rjava barva, človek skoraj ne more verjeti, da je je toliko odtenkov, od najsvetlejšega, ki je že skoraj rumenina, preko rdečega, vijoličastega do črnega. Ali je res vse to samo ena barva? Človek spozna nehoti, da je njegov jezik vse preučen za označbo barv. Prisiljen je družiti besede, da lahko označi določen odtenek, kakor mora slikar pogosto pomešati več barv, da dobi neko novo.

Potem pa zelenina! Plamenčji žar barv vsehokoli nas skoro slepi, skoraj da je prejavok za naše oči, a zelenje ga skusa ublažiti. Toda to ostaja samo poskus, žar je premočan. Ali je sonce, ali je veter, ali so oblaki ali pa vsi ti skupaj tisti nevidni umetnik, ki se poigrava s temi barvami? To se leskeče in poblskava, meša in preplaja, tam ustvarja rdeč nadih, tukaj vijoličastega ali pa nežno lilastega, tu in tam postavlja neznamne lise orumeneloga zelenja in v sredini vsega plošev veličastnega purpurja, neštete zlate točke se iskrijo — ali pa so morda samo iskra, ki ugašajo? Nad vsem tem barvnim morjem pa se boči svetla modrina milega jesenskega neba. To je prava orgija barv, barv, ki se leskečejo, ki žgejo in ogrevajo. Narava je spregovorila o svoji lepoti in človek jo posluša z očmi: to je govornica barv, s katero mu govori.

Okrog trilega ogrodja starega razglednika se vzpenja robidje. Zreli plodovi se mu črna bleščijo. Čeprav mu zelenje listov že pobledeva, vendar še davno nočejo ove-

stoji kakor ljubezniva, starejša dama, malo stramežljiva, malo boječa, toda z mnogo mične kmetkosti. Prav gotovo pripoveduje maličkom okrog sebe marsikakšno pravljico in novico, morda jim šepče celo o človeški ljubezni. Kadar je prav dobre volje, je tudi radodarna, daje jim svojega zlatega listja za veselo igro. To radodarnost si lahko privoščiti, saj ji ostane še vedno oblačilo iz srebra. Kar jim daje, je samo krasje in bleščica. Mladi hrasti pa nasprotno niso tako zaslanjani. Vedo že sedaj, da jim življenje ne bo ničesar darovalo, da se bodo morali boriti pogumno za svoj obstoj. Njih pada-

neti. Neko noč pa pride slana nadnje in v jutru drugega dne bodo večer je zeleni listi, črni in grdo zgrbančeni, govorili o svojem koncu. Potem bodo odpadli in na tleh bodo strohneli hitreje nego vsi drugi...

Trohnoba in smrt? Ne! Pripravlja se le novo življenje. Gozd ne umre, podaja se le k počitku. Zima je čas njegovega počitka. Kmalu se bo zavil v snežno odejo, ki v njej najrajši spi. Da, gozd je čudežen! Spomladi je pesem, poletni balada, jeseni simfonija, pozimi pa postane utelčena pravljica.

Kako gnojimo sadnemu drevju

Da je sadjarstvo važna panoga našega kmetijstva in narodnega gospodarstva, o tem je prepričan že vsak sadjar. Leto za letom je povpraševanje po sadju večje, ter se ga vedno lahko proda. Pa tudi za domače potrebe mnogo zaleže, bodisi da ga uporabljamo v svežem stanju, ali vkuhavamo, sušimo ali predelamo v mošt ter tropine kuhamo v žganje ali uporabimo za jesh. Ker je uporaba sadja mnogostranska, pač zasluži sadno drevje, da ga vsak sadjar skrbno neguje in oskrbuje. Poleg skrbnega negovanja in zatiranja sadnih škodljivcev je potrebno tudi dobro gnojenje sadnemu drevju, kar pa naši sadjarji še vedno preveč zanemarjajo. Saj je znano žalostno dejstvo, da je pri nas do 70% sadnega drevja, ki trpi na pomanjkanju hrane, ker ni pravilno niti zadosti pognojeno. Sadnemu drevju najbolj prija dober in preležen hlevski gnoj in dobro predelan kompost, ki ga je treba potrositi v jeseni po celem sadovnjaku ali pa vsaj v kolo-

barjih pod kapom. Se bolje pa je, če se gnoj potrorje ali zakopaje, ker sicer gnoj bolj travnatu ruši, drevje pa je prikrajšano.

Sesalne korenine segajo večkrat preko drevne krone in je zlasti pri starejšem drevju in strnjanih nasadih vsa površina preprežena s koreninami. Zato je najboljše vse zemljišče enakomerno pognojiti. Gnoj se raztroši po vsej površini in se ga plitveje ali globlje prekoplje, v kakršni globini se pač nahajajo korenine. Pri češpljah, slivah in breskvah so korenine bolj plitvo pod površino, pri jablanah, hruškah in češnjah pa so nekaj globlje. Nikakor pa ne smemo spravljeti gnoja v globino pod 30-40 cm, ker bi se pri tem poškovala korenine in tudi učinek gnojenja bi bil zmanjšan, ker se gnoj zaradi pomanjkanja zraka ne more pravilno razkrajati.

Ker našim sadjarjem navadno primanjkuje hlevskega gnojja in tudi komposta, saj je še vedno mnogo takih, ki ne uvide-

vajo važnosti naprave komposta, je uspešno tudi spomladno gnojenje z razredčeno gnojnico, kateri se primeša na vsakih 100 litrov 3-4 kg lesnega pepela ali 1 kg superfosfata. Kakor gnojica se uporablja za gnojenje sadnemu drevju tudi stranišnik.

Tudi z raztopljenimi umetnimi gnojili uspešno pognojimo sadnemu drevju, ako na vsakih 100 kv. m površine pognojimo z 200 litri vode, v kateri raztopimo 4 kg kalijeve soli, 4 kg superfosfata in 3 kg amonijevega sulfata.

S tekočimi gnojili se pognoji na ta način, da se napravijo pri mlajšem drevju pod površino krone, zlasti pod kapom in tudi na njegovi vnanji strani v razdalji do 1 m z lopato trioglate jamice, v katere se vlija gnojica ali raztopljena umetna gnojila. Jamice naj bodo 30 do 40 cm globoke. Po gnojenju se jamice z vazami zopet zadelajo.

Starejšemu drevju je najbolj pogojiti s tekočimi gnojili na ta način, da se med vrstami drevja v isti razdalji napravijo jamice, v katere se vlivajo tekoča gnojila.

Najbolj uspešno gnojenje je z menjavno gnojil v triletni dobi. Prvo leto se gnoji s hlevskim gnojem ali kompostom, s katerim se spravi v zemljo humus in bakterije. Drugo leto se gnoji z umetnimi gnojili in tudi z apnom, ako ga zemlji primanjkuje. Na 100 m² površine se pognoji z 20 kg apna. Tretje leto pa se gnoji z gnojnico ali stranišnikom z dostavkom pepela ali superfosfata. Četrto leto pa se zopet gnoji z gnojem ali kompostom.

Pri takem gnojenju se razdeli sadovnjak na tri dele in se gnoji vsako leto vsak oddelek z drugim gnojjem.

Drobne zanimivosti

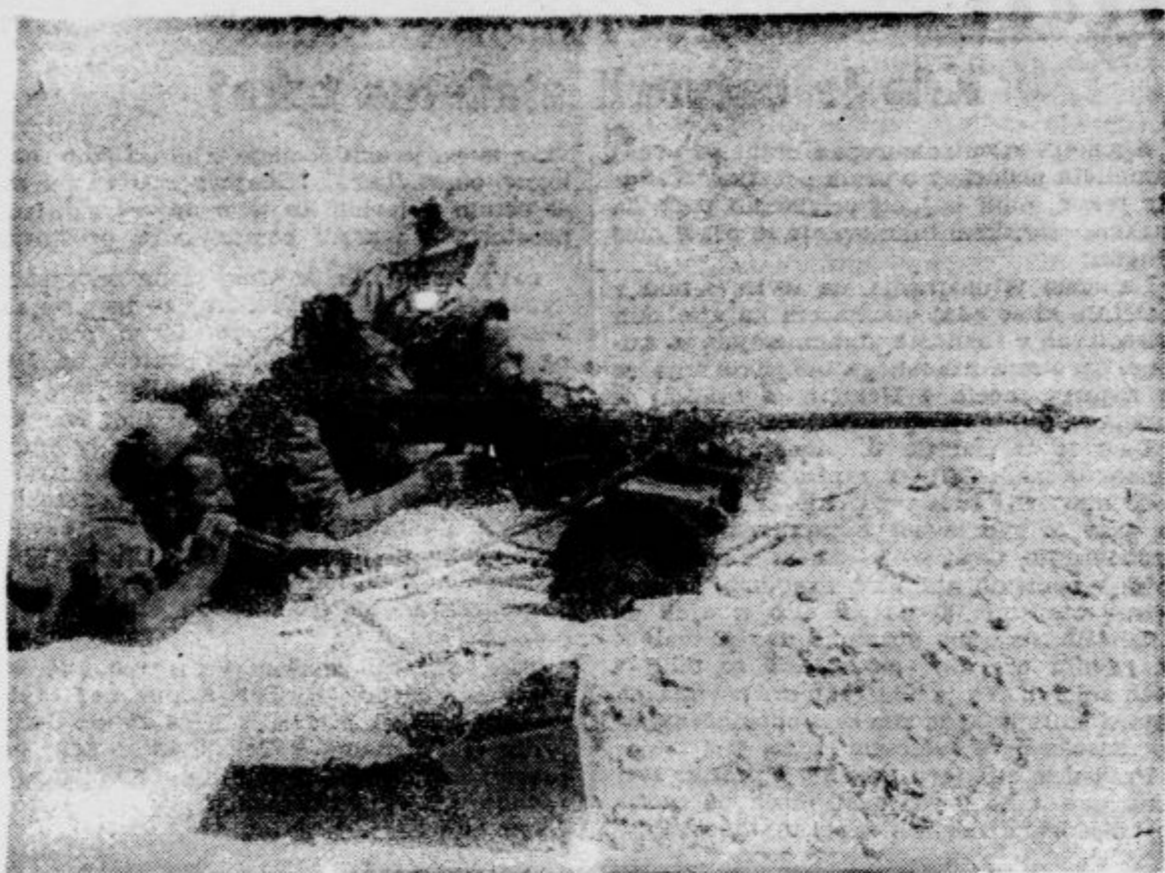
O univerzalnem elektronskem mikroskopu je te dni poročal na sestanku znanstvenikov v Berlinu raziskovalec Manfred Ardenne. Redkokdaj se je kak instrument tako naglo uveljavil kakor ta. Njegov pomen sega tudi na področje vojevanja. Ne gre samo za možnosti velikanskih povečav temveč predvsem za možnost kinematografskih posnetkov. Film namreč obsevajo elektroni neposredno in je dandanes mogoče s mikroskopično opazovati in filmati najpodrobnejše kemične reakcije. Uspehi na tem področju raziskovanja so že prav znani.

Ponovno uveljavljenje temorja. Iz Vichyja poročajo, da so našli recept za izdelavo tako imenovanega temorja. Ta pijača je bila pred uvedbo kave in čaja v mnogih sredozemskih deželah ter so jo dobe Ludvika VI. zelo uživali tudi na Francoskem. Zdad so po daljših trudopolnih raziskovanjih spet razkrili skrivnost, kako se ta pijača pripravi. Posebne rastline in semena, ki uspevajo predvsem na Korziki in v južnofrancoskem departementu Varu, so podlaga te pijače. Obojega je danes toliko, da je lahko Francija s temorjem zadostno preskrbljena. Računajo na letno dobavo 2000 ton rastlinja in seme- nja, en sam kg pa zadostuje za 2000 skodelic temorja. Stroški vsake skodele so preračunani na 16 stotnik. Okus je prav poseben, ni ne grenek, ne sladak, pijača pa je užitna brez sladkorja.

Nova zaščitna barva. Švedski inženjer Roxendorff je iznašel novo ognja varno barvo, s katero zdad vrši poizkuse v Stockholmu. Predvsem so vrgli v ogenj zeleno popleskan lesen zaboj, v katerem so bile razne listine, bankovci in vžigalice. Po 20minutah so vzeli zaboj spet iz ognja. Zelena barva se je spremenila v črno, toda zaboj je bil od ognja nedotaknjen. Prav tako vsebina. Nadalje so zažgali leseno hiško, ki je bila točno opleskana z zaščitno barvo. Vrgli so v hiško zažigalne bombe. Ko so te z gorele, je hiška ostala docela nepoškodovana.

Lovski dvorec Teodorika Velikega so našli. V kraju Galeati, ki je oddaljen 50 km južnozapadno od Ravene so bili zadnji čas na delu raziskovalci nemškega arheološkega zavoda in arheolog iz Bologne. Uspeh je bil posebno zadovoljiv ter so po skupnem prizadevanju odkrili ostanke lovskega dvorca Teodorika Velikega. Našli so ostanke poznorimske vile in so po nekaterem stebričju, ki razodeva značilni slog VI. stoletja, razpoznali ta dvorec kot bivališče potoškega kralja. Tudi različna lončena posoda, ki so jo našli, je značilna za dobo vzhodnih Gotov v Italiji. Drobci stekla, marmorne plošče in mnogo mozaike pričuje, da je bil dvorec egiptskega kralja razkošno opremljen.

Prva švicarska ladja v Buenos Airesu. Poročajo, da je v Buenos Aires nedavno priplula prva švicarska trgovska ladja St. George (7600 ton) in sicer pod poveljstvom kapitana Brackmanna. Ladja je bila letos konec septembra odplula iz pristanišča v Genovji in je prepeljala nad 800 ton različnega švicarskega izvoznega blaga v argentinsko glavno mesto.

Nostre armije avtomatske in akcije di fuoco nel sottore meridionale del fronte egiziano. Italijansko avtomatsko orožje v ognju v južnem odseku egiptskega fronte

Povratek v domovino

Misli in besede vojaka s fronte

Toliko me vprašujete, zakaj sem se vrnil tako nenadoma. Vprašujete, kaj sem videl in doživel in če bo vendar že konec tam zunaj... Razumem vas. Kajti vem, da sem vedno bil del vas, tudi če sem bil daleč. Toda ne bodite preveč radovedni: o tem danes ne morem govoriti kar se dogaja tam zunaj; iz sebe iztrgati in dati vam to, kar se vedno tli na žerjavi pod pepelom v prsih in kar tvori v glavi zmedene slike. Preblizu so še stvari in dogodki, preblizu predvsem moje s fronte, da bi jih že lahko iztrgal iz svojega srca. Kajti bilo bi težje, kakor mislite, vame namesto mene niti vse to v sruči. Dovolite, da o tem molčim, dokler ne pride dan, ko bom lahko dejal: »Vidite, tako je bilo!« In ta dan bo prišel, lahko mi verjamete. Dotlej pa naj bo vse dobro spravljeno v meni.

Da, tako nenadno je prišel moj povratek: čez noč, bi lahko dejal. Zgodaj zjutraj nisem ničesar vedel, da se bom peljal k vam domov. Pozno popoldne smo o tem govorili, toda nisem prav zagotovo verjel, da se bo uresničilo. Zjutraj, ko je sivo stopo začel objemati dan, pa sem bil že na potu. Z motornim kolesom smo brželi proti zapadu. Na kolodvoru je še sopihala lokomotiva pred vlakom in komaj sem se s svojo ropotijo spravil v vagon, se je začel vlak pomikati. Bilo je tako daleč! Pet dni in pet noči sem se vozil k vam, pet dni in pet noči sem bil v dvomu, ali me obdaja resnica ali sanje, in šele šesto jutro, ko so odmevali moji koraki po domači poti, se mi je zazdelo vse verjetno in prijemljivo: dobro znana deželna cesta v domačo vas, svetle zelene breze ob obeh straneh, prve hiše in dvorišča v vasi in nazadnje majhna koč, pokrita s črno slamnato streho in s cvetličami na oknih.

Doma sem! Ali slutite, kaj to pomeni, ko je že preteklo skoro leto dni, odkar sem zadnjičkrat sedel na domačem stolu in pisal, premišljeval, opazoval, se sklanjal nad knjigami in poslušal besede svoje žene in svojih otrok. Ali lahko slutite, kaj pomeni biti doma, ko je bilo leto kar naprej prelazila name smrt, da za v eno samo potezo končala moje življenje. Vidite, o tem bi lahko neumorno govoril, o bestдах: doma sem, o tem kratkem stavku, ki ga komaj zaznavamo. V njem ni ničesar, kar bi me oviralo govoriti, ni nobenega bremena na duši in nikakega pritiska v sruči, ki ga vedno čutim, kadar govorim o fronti. Vse je mirno in spokojno v domačem kraju. Globoko vdihavam zrak in se napajam nad vonjem gozdov in polj ter nad bližnjimi mi in daljnimi slikami.

Tu stoje debele, črnebele krave na pašniku in v ustih imam še okus po presnem, toplém mleku. V tem je nekaj — da, da, nekaj življenja iz starih časov, lahko rečem, iz časov, ki se jih vsakdo tako rad

spominja. Kako dvigajo glave in me ogledujejo te živali, ko grem mimo njih. Ali ste morda že kdaj prav pogledali živali v oči, ki si mirno išče na pašniku hrane? Toliko krotkosti, mirno ljubnosti in potrpežljivosti ne sije iz oči nobenega človeka. Toda prepričan sem, da vsakdo to spozna šele tedaj zares dobro, ko pride od tam daleč...

Poлагoma se večeri. Po dolgem času prvi večer, ko ne ropoče in ne grmi zdad tu zdad tam, zdad na zemlji, zdad nad zemljo. Lep jesenski dan gre h kraju. Na klopi pred hišo posedim, ker utegnem še nekaj čitati. Že spotoma mislim na to, kaj bi bilo primerno ta večer prebrati. Priroda je tiha in globoko počiva, zato je ne sme motiti nič glasnega. V duhu pregledujem vrste svojih knjig: Tu je Dehmel, toda je prestrašen za danes, tam je Liliencron, ki je za ta trenutek preveč pačljiv, Wedekind, ki stoji poleg Dehmela, tudi ni primeren za danes. — In potem Grabbe, Nietzsche in Göthe: »Nad vsimi vrhovi je tišina...« Premišljuje me verze in zdi se mi, kakor da bi pil sladko vino. Tedaj pa sem že med vašimi hišami. Göthe! Umrljivo odkrite in oznanilo, Medrost, dobrot, luč in barva. Tu sem človek, tu smem biti človek. Našel sem, kar bom danes čital, kar moram čitati!

Ko sem potem sedel na klopi ob hišnih vratih, kjer se me ni dotaknil niti dih vetra in so me božali po obrazu le ženin pogledi, tedaj se je omečalo marsikaj, kar je na fronti srce otrdilo in ga obdajalo s trnji. Otroci so bili v trdnem snu, žena pa se mi je brez besed smehljala, vedoč, da sem spet enkrat srečen. V čumnati je čakala belo postelna postelj, na stolu poleg nje je ležala lepo zlikana nočna srajca — pravljinske stvari, prepotebene življenjske dobrine. Prvič po enem letu bom spal brez vojaške obleke na sebi, na postelji, ne pa kjerkoli na goli zemlji ali mokri slami, kjer moram biti vedno pripravljen, da zgrabiš za karabinko in čelado, ko zasiliš znak pripravljenosti. Ne bom čul grmenja topov in brez skrbi bom zatinal trdne veke.

Doma sem! Z vso dušo sem doma, kajti tu, kjer sem zdad, je moja žena, so moji otroci, je moja preteklost in moja bodočnost. Toda vi, ki to veste, morate tudi vedeti kaj bi bil človek, če mu v prsih ne bi utripali dve duši. Pravi povratek bo šele tedaj, ko bodo vsi doma in tišina in mir v prsih bosta zavladata takrat, ko bo umolknila fronta. Dokler še tako glasno govori, se ne smemo mnogo o njej pomisljati, ko pa bo utihnila, si bomo povedali vse. (Iz »Donauzeitunge«.)

Obnovite naročnino!

Naše zdravje

Strleča užesa se dajo s pametnim ravnanjem preprečiti, če pazimo že pri novorojenčku na to, da se njegovi nežni uhlji ne vihajo zaradi nepravilne lege ali neprimerne oblačila. Pozneje se da ta rapaka odpraviti le z operacijo.

Pri vsakem vratnem vnetju si daj preiskati urin glede beljakovine; kajti v zvezi z vratnim vnetjem je večkrat obolelost ledvic, in te ne smeš prezreti.

Novorojenček diha v minuti povprečno 44-krat, odrasli samo 16 do 20-krat. Ob boleznih na more kolebati število dihov med 10 do 100 na minuto.

Kadar normalen človek zjutraj vstane, je okrog 350 gramov lažji kakor zvečer ko leže.

Pri nervoznosti pripravljajo vzganje miru. Prisilimo se, da obvladamo sami sebe. Miru se lahko priučimo kakor vsakih drugih reči; skrbimo za to, da sledi vsakemu naporu ali vsemirjenju odmerjen čas počitka. Gremo v ta namen v posteljo in dosežemo s tem, da sledi umetno prisiljenemu miru normalen mir. Dodatno sredstvo je baldrijanova tinktura, ki jo vzamemo 8 do 10 kapljic na 30 do 60 minut, toliko časa, da nastopi pomirjenje. Baldrijan ni strupen.

Pri dihanju pljuča svoje zračne vsebine nikdar popolnoma ne oddajo in niso zato nikdar brez zraka. Oddaja zraka je odvisna od globine dihanja in je zato zelo priročljivo, da globoko dihamo, ker gre na ta način več zraka ven in pride nov in svež zrak na njegovo mesto.

Votli zobje. Vzrok razkrajanja pri nastanku gnilih zob je v prvi vrsti tvorba kislin in ostanikov jedi, ki ostanejo po jedi med zobmi in ob zobeh. Te kisline pritnejo razkrajati zob, zlasti na težko dostopnih mestih. Ko je zunanja zobna plast omešana, se takoj naseli mikrobi (bakterije) in prične svoje razdrilno delo, ki preide kmalu tudi v globlje dele zoba; zob postane votal, nas boli in smrad gre iz njega.

Zato si moramo po vsaki jedi zobe temeljito očistiti, odstraniti vse jedilne ostanke in si usta dobro izplakniti. Najzanesljivejšo sredstvo za ohranitev dobrih zob je pa seveda to, da si damo zobe od časa do časa, morda vsako četrtiljetje, pregledati od zobozdravnik, ki vsako pričenjajočo se škodo takoj v začetku popravi.

Jabolka. Jabolka so med našimi najodličnejšimi in najdragocejšimi sadeži. Sestojijo iz rastlinskih vlaken, beljakovine, železa, sladkorja, gumija, jabolčne kisljine, Gallusove kisljine, apna, vode in — kar je zelo važno — iz razmeroma velike količine fosforja, ki izredno dobro vpliva na dopolnitev mozganjske in hrbitenične živčne snovi. Kisline sestavine jabolka so posebno učinkovite pri onih ljudeh, ki mnogo sedijo. Vsed železne vsebine so jabolka priporočljiva zlasti bledičnim. Živčno bolnim služijo jabolka kot pomirjevalno in uspavalno sredstvo. Najbolj zdrava so surova jabolka, ki jih uživamo če le mogoče s kožo, seveda umita; in dobro jih moramo prežvečiti. Kdor surovih jabolk ne prenese, naj si jih skuha ali speče. Pripravimo si jabolka tako, da jih moremo jesti tudi bolniki in poletli. Uživanje kuhanih jabolk pripomore tudi k prebavljivosti drugih jedil, zlasti močnatih jedil in stročnic. Tudi posušena jabolka so zdrava jed. Najboljša so pa seveda surova jabolka.

Posušene tuberkule ohranjajo še po devatih do dvajsetih mesecih svojo nalezljivo sposobnost.

Lydenham je oni znanstvenik, ki je v letih 1670 do 1680 kot prvi natančno opisal ošpice in jih končno ločil od koca. Normalni krvni pritisk je po dr. Sallerju sledeči: pri moških od 21. do 35. leta 100 do 144 milimetrov, pri ženskah od 21. do 35. leta 100 do 138; pri moških in ženskah od 37. do 47. leta do 158; pri moških od 60. do 70. leta do 137, pri ženskah od 60. do 70. leta se more celo še pritisk do 215 mm označiti kot normalen.

Tone Dolžanek:

Žagar Šimen

Zgodba s hribov

Polnojarmenik na štiri liste je obstal, voda je planila v strugo, žagar šimen je vstal z voza, vrgel zadnje tri deske h krožni žagi, da jih obrobi, krajnlike pa izpod strehe na kup, da jih pozneje kedaj zreže na pol metra in poveže v kolobarje, ki jih je prodal v mestu malim ljudem za kurjavo. Vzel je cepin, premeril z očmi kup pred žago, zaplčil cepin v debel ploh in ga zavil po legah na žagin voz, ga pridrtil s hlapcem, stopil k listom in jih preizkusil po zobeh, ali so še dovolj ostri, pa nupustil vodo na turbino. Z lahno kretno se je dvignil jarem, uzgriznil z ostrimi zobni v ploh in se zarezal vanj, šimen je zabil zaloge za listi pa sedel na zadnji konec voza ter se vdal razmišljanju. Žrtve — žrtve — žrtve — žrtve, tako je pela žaga in pela vse hitreje.

Žrtve —! Da, žrtve! Zamislil se je. Pred tremi leti je bilo. Tistikrat je zahtevalo življenje od njega prve žrtve, v vojsko je moral oditi, pustiti ženo, sina in dom. In ko se je vrnil — Sin Tine je zapravil posestvo, žena je odšla kdo ve kam. Seveda! Sai žrtva ne bo več nazaj. Brez vsega je bil žrtva!

Prodal je, kar mu je še ostalo, in se vdnil bogatemu kmetu na sosednem hribov za žagarja. In tam doli v dolini, ozki, med strmimi bregovi ob deročem, sumečem potoku je previjal žalostne dneve življenja, sam si je kupal, sam pospravil, Z ni-

komer skoraj ni občeval, žaloval je. Žrtve —! Kako dolgo še?

Gospodarjev sinček Drečček je pridiral onedok. »Oče vas vabijo, da pridite na večerjo! Bote —? Jelite da?«

Nekaj časa je postal Drečček na žagi, sedel na voz, se smejal, pa skočil in izginil za kupi desk. Preveč vase je bil zamisljen šimen, da bi bil pogledal za njim. Žrtve — žrtve — žrtve so peli listi in šimen je poslušal njihovo pesem in mislil, Krik je jeknil in še eden. Šimen je planil krog oga. Drečček —!

Z roko je visel na robu brvi, ki je vodila čez žleb. Brez pomišljanja plahu šimen na brv, pograbil dečka in ga z močnim zamahom vrže na suho. Pa zamah ga potegne za seboj, prevagne se, pade v polni žleb. In v trenutku ga je zanesla deroča voča po napušču pod ostre lopate turbine. Drečček je kriknil in zbežal k sosedni žagi.

Po nekaj minutah so potegnili šimna izpod turbine. Zmečkala mu je desno nogo, nezavesten je bil. In ko je umrl, je prišel pred Večnega sodnika. In le-ta mu je rekel: »Žagar šimen, v življenju spodaj si vse žrtvoval, in za tiste svoje žrtve dobiš zdad plačilo. Pojdi v veselje svojega Gospodarja!«

Po mnogih tednih se je šimen zbudil iz nezavesti. Čisto dobro se je počutil. Tudi noga je bila nekam čudno lahka, skoraj da je ni občutil. Segel je po njej.

Pa ni je bilo več. Pod kolenom je bila debela poveza.

Malo da se ni spet onesvestil.

SPORT

Kdo je ustvaril stafetne teke?

Agencija »Centraleuropac« objavlja nekaj zanimivih podatkov o prvih početkih stafetnih tekov...

Napačno je naziranje, da izvirajo teki v stafetah, ki so zdaj udomaćeni na atletskih prireditvah...

Prve stafete na prostem in na tekalščih današnje oblike so bile odredjene na progah 5-krat, 4-krat in 3-krat po 100 m...

Tudi stafetni teki na večje razdalje so nemškega izvora. Najbolj znana med takimi teki v odsekih je stafeta na 25 km dolgi progi iz Potsdama v Berlin, ki jo zdaj po zaslugi sedanjega ravnatelja olimpijskega zavoda v Berlinu dr. Diema prirejajo redno vsako leto že celih 30 let.

Dodatki od nedelje

Često kolo v diviziji A italijanskega nogometnega prvenstva je vrglo do sedaj vodilnemu Livornu naslednji dve točki, ali vsega je res zelo potrudila, da bi se bila stvar zasulata drugače...

Borba za mesta v diviziji B postaja od nedelje do nedelje bolj ogorčena. Po nastopih zadnje nedelje so ostale neporažene le še tri enajstorice, ki zavzemajo tudi z eno točko razlike med seboj prva tri mesta v tabeli...

Borba za mesta v diviziji B postaja od nedelje do nedelje bolj ogorčena. Po nastopih zadnje nedelje so ostale neporažene le še tri enajstorice, ki zavzemajo tudi z eno točko razlike med seboj prva tri mesta v tabeli...

V ostalem pa nogometarji to nedeljo niso počivali nikjer, da celo v Ljubljani so imeli svoj skromni in vendar živahno spremljani domači finale, o katerem smo glavno že zapisali v torkovi številki našega lista...

Na Stajerskem so se tudi dajali za točke, in sicer to pot z velikimi dobitki za Mariborčane in Celjane. Rapidovci so imeli goste na svojem igrišču, in sicer graške poštarije, ki so jim naložili nič manj kakor okroglih 10 : 0. Mariborski železnikarji so igrali v bližnji Lipnici in tudi niso imeli posebnih težav, da so domači enajstorici s 4 : 2 odvzeli obe točki...

V nogometnem tekmovanju za prvenstvo Koroške so se to pot izkazali Jeseničani, ki so s 5:0 slavili visoko zmago nad nasprotniki iz SS moštva iz Celovec in prevzeli najvidnejše mesto med vsemi moštvii, ki sodelujejo v tej skupini...

Kadar prodajaš, preglej »Jutrove« oglase!

P. G. Wodehouse:

PODJETNI SAM

Humorističen roman

Toaletna miza je kazala dokaj prijaznejše lice. Poleg ovratnika gospoda Braddocka se je v bratski sosesčini s ščetkami za lase grmadil nad vse mičen kopeček bankovcev in srebra, ki ga je bilo tem lepše pogledati...

Le norec se more lotite naloge, da prekosi slog izpričarini mojstrov. Hash Todhunter se je bil pokažal takšnega prvaka v literarnem sestavku, da si je mogel šteti Sam samo v čast, če krene za njegovim zgledom...

»Dragi Bradder, gotovo se boš čutil, ko opaziš, da sem si izposodil tvoj denar. Vrnem ti ga, kadar bo božja volja. Ta mah je, kakor je rekel sir Philip Sydney ranjenemu vojaku, moja potreba večja od tvoje.

Nadejam se, da te najde to pisemce čilega in zdravega, ter ostanem zmerom tvoj S. SHOTTER.

Nato je prislonil papir k škatli za ovratnike in po prstih zapustil sobo.

Misel, da je pozabil nekaj važnega ali da je nemara opustil kako vljudno pozornost, je zadržala

Narodno gledališče

DRAMA

Četrtek, 12. novembra: ob 16.30 Gradbenik Solnes. Red Premierski. Petek, 13. novembra: ob 15. Oče naš. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol. Sobota, 14. novembra: ob 16.30: Gradbenik Solnes. Red B. Nedelja, 15. novembra: ob 10.: Princeska in pastirček. Otroška predstava. Izven. Znižane cene od 10 lir navzdol. Ob 15.: Oče naš. Izven.

H. Ibsen: »Gradbenik Solnes«. Drama v treh dejanjih. Osebe: Solnes — Levar, Alina, njegova žena — Marija Vera, Hilda Wanglova — Boltar-Ukmarjeva, dr. Herdal — Rattresen, Knut Brovik — J. Kovič, Ragnar Brovik — Verdonik, Kaja Foslijeva — Simčićeva. Režija: Marija Vera, prevod in scena: ing. arh. E. Stupica.

Opozarjamo na petkovo predstavo Gregorinovega »Oče naš«, ki bo po znižanih cenah od 15 lir navzdol. Začetek ob 15. ur. Dramatski cirkus, ki vsebuje sedem podob in uvod, je miselna ilustracija sedmerih prošelj iz molitve. Delo je zrežiral avtor.

OPERA

Četrtek, 12. novembra: ob 16. Seviljski brivec. Red Četrtek. Petek, 13. novembra: Zaprti. Sobota, 14. novembra: Traviata. Izven.

G. Rossini: »Seviljski brivec«. Komična opera v treh dejanjih. Osebe: Almaviva — Lipušček, Bartolo — Zupan, Rozina — Ivančičeva, Figaro — Janko, Bazilio — Betetto, Florello — Dolničar, Berta — Stritarjeva, poveljnik straže — Anžlovar. Dirigent: A. Neffat, režija in scena: C. Debevec, zborovodja: R. Simoniti.

Drobne zanimivosti

Berlinski kmetje, Kmečko življenje in običaji igrajo v zunanjih okrajih Berlina še vedno znatno vlogo, kajti s kmetijskim in gozdrim gospodarstvom se ukvarja še vedno okoli 50.000 ljudi. Od 130.000 ha poljedeljsko izkoriščane zemlje odpade na polja nad 100.000 ha, polovica te površine pa se poseje in posadi z žitom in stročnicami...

Kdaj je človek najbolj sposoben za delo? Na pobudo nemške delovne fronte je zavod za psihološko raziskovanje dela v Gelsenkirchenu proučeval številne delavce z zornom na njihove uspehe v delu čez dan. Ugotovljeno je, da je delovna sposobnost

in svežina v teku dneva različna. Delovna sposobnost raste do 11. ali 12., potem pa počasi do 14., ko ima delavec najmanj moči za razvijanje duhovnih energij. Nato delovna sposobnost spet raste in doseže svoj vrhunec od 17. in 18. ure. Gornje ugotovitve že izkoriščajo v pogledu dolžanja delovnega časa.

Izreki

Človek, nima nič od tega, če doseže zeleni cilj, če z doseženega cilja ne vidi pred seboj novega.

Z ljudmi ki nosijo naočnike, moramo biti opreznii. Mnogi jih nosijo samo zato, da bi jih smatrali drugi za kratkovide.

Boj se tistega, ki vedno krivi pred teboj hrbet. Morda išče pesek, da ti ga nasuje v oči.

Sovražnik pozna človek navadno bolje od prijateljev.

Prijateljstvo je navadno podobno dežniku, ki se med nevihto rad obrne.

Zivali so nevarne, kadar so žejne, ljudje pa kadar se napijejo. Vsak norec najde vedno še večjega norca kakor je sam.

80-letnica karbida

Friedrich Wöhler, ki je umrl približno pred 60 leti v Göttingenu, je bil eden največjih nemških kemikov. On je med drugim odkril kemično temeljno snov aluminij in njemu se mora človeštvo zahvaliti tudi za karbid. To odkritje se mu je posrečilo leta 1862. Karbid pozna človeštvo že 80 let. Zdjaj je splošno znan in ni še dolgo tega, ko so ga rabili tudi vsi kolejarji za svetilke.

Kaj je pravzaprav karbid? Karbid nastane s spojitvijo apna in premoga v takozvanih karbidnih pečeh, ki se segrejejo električnim potom do 3000 stopinj. Namesto naravnega premoga se uporablja zdaj večinoma koks. Moderna karbidna peč da dnevno do 50 ton kalcijevega karbida. Kilo-gram karbida pa da 200 do 250 litrov acetilenovega plina. Acetilen je izhodna snov za razne kemične spojine.

Iznajdljiv pek

Prebivalci danškega mesteca Kerteninde so doživeli nedavno razburjiv dogodek. V mestu sta dve pekarni, ki zalagata prebivalstvo s kruhom. En pek je pripovedoval nekoga jutra ves ostrašen, da je šel v svoji sobi denar, pa mu je padla v testo 500 kroška novčanica. Pomočnik je tako »vneto gnetel, testo, da je novčanica hitro izgubila v njem. Iskala sta jo z mojestrom, pa je nista mogla najti. Nobena dvoma torej ni bilo, da je morala biti novčanica v eni izmed štruc, ki si jih tisto jutro v pekarni predajali.

Vest o novčanici v štruci se je hitro raznesla po mestecu in kaj kmalu je bil ves kruh razprodan. Doma so začeli ljudje hitro razrezavati kruh in iskati v njem novčanico. Pri tem so seveda strogo pazili, da bi je ne prerezali. Toda novčanice v nobenem kruhu ni bilo. Končno se je jela zanimati za zadevo tudi policija in ko je peka trdo pričela, je prišel za barvo na dan. Priznal je, da mu novčanica sploh ni padla v testo. Vest o nji je bil razširjen namenoma, da bi prišli ljudje kupovat kruh v njegovo pekarno, ne pa v konkurenco. Oblasti so pa vidle v tem neojalno konkurenco in so ga primerno kaznovale.

Zakaj psi ob gđbi lajajo?

Večina psov znae tuliti in lajati, čim zsihra godba. Prej so naravoslavci mislili, da začitajo psi ob godbi v svojih občutljivih ušesih bolečine, zdaj so pa drugačnega mnenja. Psi naj bi imeli pravi instinkt, ki pride do izraza, ko zaslišijo godbo. To naj bi bil ostanek iz ouh časov, ko so živelii psi še v krdelih in so lajali v zboru, čim je zalajal prvi. Še zdaj lahko slišimo po vaseh lajati v zboru več psov. Vedno pa zalaja eden prvi in drugi mu sledi. Prav tako naj bi psi »brtignili« tudi ob gđbi. Da pa njihovo spremljevanje godbe ni vedno melodično, niso krivi sami.

Madžarska izvažata tobak

Madžarska si na vso moč prizadeva pridelati čim več tobaka, da bi ji ga ne bilo treba uvažati, temveč da bi ga lahko še sama izvažala. Da bi ne bilo treba uvažati boljših vrst tobaka, so začeli na Madžarskem že pred leti poskusno saditi boljši tobak. Poskus se je obnesel in zdaj Madžarska ne samo da krije domačo potrebo, temveč lahko boljši tobak tudi izvažata. Leta 1938 je imela z virginskimi tobakom zasejanega 380 oraloj polja, letos pa že dvakrat toliko. Znatno več ka-

kor boljšega pa pridelata Madžarska slabšega tobaka. Do 80% pridelaka slabšega tobaka odpade na izvoz. Madžarski tobak gre večinoma v Nemčijo, Francijo, Belgijo in Holandsko.

Madžarska ima 14 tobaknih tovarn. V zadnjih petih letih se je proizvodnja cigaretnega tobaka povečala za 30%, cigaret pa za 25%. Proizvodnja cigar se je pa povečala celo za 300%.

Muzej pajčevin

Francoski markiz Ecegeaux je strasten zbiralec pajčevin, ki jih ima zbranih mnogo vrst v lastnem muzeju. Človek bi mislil, da tak muzej ni nič posebnega, saj zadostuje imeti primeren prostor kamor spravljajo pajčevine, ali zbirka markiza nima z zaprašenimi pajčevinami v neizbranih prostorih nič skupnega. Navdušenje je za lepoto in raznolikost pajčevin je vodila francoskega markiza po svetu. Večkrat je bil v tropičnih deželah. Prepotoval je Brazilijo in Argentino in s svojih potovanj je prinesel mnogo najrazličnejših pajčevin. Zbiranje pajčevin ni bilo vedno tako enostavno, kakor bi človek mislil. Že njen prevoz je združen z velikimi težavami, ker je treba paziti, da se ne zamaže ali raztrga. Poleg tega je v tropičnih deželah cela vrsta nevarnih strupenih pajkov, ki se srdito branijo, če jim hoče človek raztrgati mreže. Več sto lepo sprednih pajčevin, ki so jih predli pajki po vsem svetu ima ta francoski čudak zbranih v svojem muzeju, na katerega je zelo ponosen.

Japonski kmetje se selijo v Mandžukuo

Japonski kmetijski minister Ino pripravljata reorganizacijo japonske vasi v zvezi z naseljavanjem Mandžukua. Gospodarske razmere japonske vasi bodo temeljito proučene in vsi malii kmetovalci odnosno dinarji, ki niso nujno potrebni na domačih tleh, bodo preseljeni v Mandžukuo. Tja se je preselilo v zadnjih petih letih že okrog 114.000 japonskih kmetov, ki so ustanovili v Mandžukuu 43.000 kmetij. Prevladovalo je preseljevanje v skupinah. Oblasti so delale na to, da bi se iseljevali v Mandžukuo kmetje v skupinah iz iste vasi, tako da bi zveza med njimi tudi z iseljitvijo ne bila pretargana.

Zastopniki madžarske mladine na Finskem

Vodja madžarske mladinske organizacije »Levente« generalni poročnik Vitez Beldy je prišel te dni z 22 zastopniki mladinske organizacije v Helsinki. Na kolodvoru so ga sprejeli prosvetni minister Kukkonen, poveljnik zaščitnega zbora generalni poročnik Malenberg in madžarski poslanik v Helsinki Shabo de Sent Miklosz. Vprašani po namenu svojega obiska so gostje odgovorili, da gre za poglobitev stikov med finsko in madžarsko mladino in prijateljstvo med obema narodoma. Z madžarsko kulturo naj bi se seznanila tudi finska javnost. Finski listi so prebrali ob tej priliki brzojavne članke, v katerih naglašajo, da stoji Madžarska in Finska že od nekdaj na predstavi proti prodiranju slovenskih narodov. Kakor finska tako stoji tudi madžarska mladina v borbi proti sovražniku evropske kulture.

Starostno zavarovanje slovaških obrtnikov

Slovaška vlada pripravljata zakon o starostnem zavarovanju samostojnih obrtnikov. Obrtniške organizacije že pripravile vse potrebno za osnutek tega zakona. Zavarovanje bo obvezno. Slovaška ima 2.812 obrtnikov, od teh 63.688 moških in 8.942 žensk. Samostojnih obrtnikov je 62.441 in za te bo zavarovanje obvezno. 10.371 obrtnikov ne bo mogoče sprejeti v zavarovanje, ker so že prekorčili starostno mejo. Za nje bo ustanovljen poseben fond, iz katerega bodo prejemale starostne rente.

Zamorci vidijo tudi v temi

Z napredkom kulture pešajo človeški čutili. Nekateri v živalskem svetu še visoko razvite lastnosti, recimo čut za prostor, smer ali kraj, so pri človeku skoraj že izgubile. Vid, sluh in vonj so pri primitivnih narodih neprimerljivo ostrejši kakor pri kulturno visoko razvitih. Nov dekaz za to so doprinesli poskusi, ki so jih delali v Italiji. V temnem prostoru je stal zdravnik 40 m od ljudi, s katerimi so delali poskuse. V roki je držal palico, ki je bila na erem koncu ovita, v bežim papirnati trakom. Palico je držal proti ljudem zdaj z ovitim koncem, zdaj z gladkim, zdaj navpično, zdaj vodoravno. Izkazalo se je, da so zamorci v povsem temnem prostoru opazili bel papir, dočim so ga opazili med belokožci le redki, celo če se jim je približal zdravnik na 15 m.

Obnovite naročnino!

DK romani
OBRAZLOŽENJE
Dobri roman vam bo najboljša prijateljica vaših večerov zaradi njene elegantne, okusne opreme pa jo boste radi postavili na svojo knjižno polico.

njegove korake pri sredi stopnic. Neutegoma se je vrnil, vzela krožnik z zakrknjenima jajcema in ga nežno postavil zraven prijateljjeve glave na blazino. Ko je bilo to storjeno, je planil po stopnicah in jo jadrno ubral proti pisarni gospodov Mattersa & Corneliusa, nepremičninskih opravnikov na Ogilvy Street.

dobre valute, ki mu jo je nenavadni prišlec s podudarkom tiščal pod nos. Nekajkrat zaporedoma je goltnil slino. To odobravanje poslovnih vprašanj v slogu »Tisoč in ene noči« namesto po običajnih sodobnega Londona ga je od sile presenečalo. Da je zagledal na Ogilvy Streetu karavano velblodov, obtovrjenih z dišavami in dragim kamenjem, se ne bi bil nič manj zavzel.